

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægt & Data

12. årgang Nr. 3 1998

Slægt & Data

Udgives af DIS-Danmark

(Databehandling i Slægtsforskning)
E-mail: DIS@vip.cybercity.dk
Web-side: users.cybercity.dk/~dko6959
Slægt & Data udkommer 4 gange årl.
i månederne:
Marts, juni, september og december.
Trykplag 1950 eksemplarer.

Redaktør:

Hanne Marie Rud
Thøger Larsens Allé 48
2750 Ballerup
Tlf. 44 66 17 04
e-mail: Rud@post9.tele.dk

Adresse-ændringer:

Kassereren:
Werner Wittekind
Rudersdalvej 114
2840 Holte
Tlf. 45 41 43 15
e-mail: comptabl@post2.tele.dk

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning. Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.

Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til redigering af tilsendte artikler. Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer.

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse og med tilsendelse af det aftrykte.

Deadline:

1. maj
1. august
1. november
1. februar

Udkommer:

juni
september
december
marts

Medlemskontingent 1998: 100 kr.
Løssalg pris: 35,00 kr. pr. nr.

Girokonto: 501-2058

ISSN 0903-6172

Indhold

- 5 GED2HTML på dansk
- 9 Billedmanipulation
- 12 Genealogy helplist
- 15 Er vi slægtsforskere eller datasamlere ?
- 16 Nogle kirkebogserfaringer
- 18 Mere om opkald
- 20 Tips & ideer
- 21 Læsekredsen
- 22 Hvem Forsker Hvad
- 23 DIS-Danmarks organisation
- 24 Hulda Beda Blomqvist - en myte undersøges
- 30 Anejagt på Skive-egnen

DIS-Danmark

Bestyrelsesmedlemmer:

Svend-Erik Christiansen Hvedebjergvej 24, 8220 Brabrand, Tlf. 86 25 22 52 (fmd.)
e-mail: sec@forum.dk
Erik Kann, Johan Jepsensvej 1, 2830 Virum, Tlf. 45 85 18 02 (næstfmd, nordisk repr.)
e-mail: Erik.Kann@visaid.dk
Arne Julin, Hovedgaden 75, 4050 Skibby, Tlf. 47 52 80 48 (ekspedition)
e-mail: ccc28775@vip.cybercity.dk
Werner Wittekind, Rudersdalsvej 114, 2840 Holte, Tlf. 45 41 43 15 (kasserer)
e-mail: comptabl@post2.tele.dk
Hanne Marie Rud, Thøger Larsens Allé 48, 2750 Ballerup, Tlf. 44 66 17 04 (redaktør)
e-mail: Rud@post9.tele.dk
Jens Verner Nielsen, Bagergyden 1, Høruphav, 6470 Sydals, Tlf. 74 41 55 80 (sekr)
e-mail: jvn@post8.tele.dk
Ole Degn, Mellemhøj 11, 8800 Viborg, Tlf. 86 62 17 08
e-mail: OD@lav.sa.dk
Jørgen Rasmussen, Erik Skeelsvej 24a, 5700 Svendborg, Tlf. 62 22 98 34
e-mail: redder@get2net.dk
Ole H. Jensen, Kløvermarken 3, 6430 Nordborg, Tlf. 74 45 02 35
e-mail: ohj@augustenburg.mail.telia.com

Forsidebillede:

Landsarkivet i Viborg med de flotte herredssymboler og byvåben over vinduerne

Kalenderen

FYN

DDA kursus

24.10.1998 kl. 13.00-17.00 i Odense

DDA kursus i kildeindtastninger

Tilmelding til DDA tlf. 66 11 30 10

DIS-møde

07.11.1998 kl. 13.00-17.00

„Brugen af gamle kort i slægtsforskningen“.

Peter Korsgaard fra Kort- & Matrikelstyrelsen fortæller og viser eksempler i brugen af gamle kort i slægtsforskningen.

Mødested: Odense Friskole, Hjallesvej 2, Odense

Tilmelding til Jørgen Rasmussen tlf. 62 22 98 34
eller e-mail: redder@get2net.dk

KØBENHAVN

7.10.1998 kl. 17-18.30

Mødested Rigsarkivet
Rigsarkivets IT-afdeling

En gennemgang af afdelingens virkemåde etc.
NB. Absolut max deltagerantal er 20 personer.

07.11.1998 kl. 12.00-17.00

Medborgerhuset Danasvej, Frederiksberg

Introduktion for nye medlemmer
samt:

Den elektroniske slægtsforsker. Om søgning på internettet, download af programmer, get2html og meget, meget mere.

Tilmelding til Arne Julin, tlf. 47 52 80 48 (også tlf.svarer)
eller e-mail: ccc28775@vip.cybercity.dk

NordGen 98 (Nordisk Konference) er aflyst

pga. for få tilmeldninger. Fra Danmark meldte sig 6 interesserede og ialt fra Norden meldte 50 personer sig - mindre end halvdelen af det nødvendige antal for at gennemføre arrangementet.

Overtegnet

1998

Kalenderen

JYLLAND

Mandag d. 19. oktober 1998 kl. 19.00-22.00

Lokalarkiverne og deres slægtshistoriske indhold

Om arkivstrukturen i Danmark, det lokalhistoriske arbejde med indsamling, registrering og formidling, registreringsprogrammet Arkibas, lokalarkivernes slægtshistoriske indhold, registre af forskellige slags m.m.
NB.: Mødestedet begrænser deltagerantallet til max. 20 personer

Mødested: Lokalhistorisk Samling for Brabrand-Årslev, Gellerup Bibliotek, Gudrunsvej 78, 8220 Brabrand

Tilmelding senest d. 12. oktober 1998 til:
Svend-Erik Christiansen tlf. 86 252 252 eller (e-mail: sec@forum.dk)

Lørdag d. 7. november 1998 kl. 10.00-16.00

Family Tree Maker og kildeindtastninger

Det spændende slægtsforskningsprogram „Family Tree Maker“ (artikel i Slægt & Data 1998/2) kigger vi nærmere på. Artiklens forfatter Ole Bielefeldt har tilbudt at fortælle lidt nærmere på programmet og demonstrere nogle af dets muligheder.

Dagens andet emne er kildeindtastninger, hvor vi bl.a. planlægger en lille prøveindtastning i KIP. Kildeindtasterne Kaj Ahlburg og Vagn Lihn Kristensen vil fortælle om deres erfaringer med afskrifter af folketællinger og kirkebøger.

Mødested:
Den store sal, Åby Bibliotek, Ludvig Feilbergs Vej 7, 8230 Åbyhøj

Tilmelding senest 31. oktober 1998 til:
Knud Aagaard, tlf. 86 95 15 86 (e-mail: kaagaard@post3.tele.dk)
eller
Svend-Erik Christiansen, tlf. 86 252 252 (e-mail: sec@forum.dk)

Et møde i området Fredericia/Kolding/Vejle i foråret 1999 omkring øjeblikkets to mest brugte slægtsforskningsprogrammer i Danmark: „Brother's Keeper“ og „WinFam“ er under forberedelse.

1998

GED2HTML på dansk

af Jørgen Friis Bak

Der er kommet en ny version af Gene Stark's GED2HTML-program. Mange DIS-medlemmer har allerede anvendt tidligere versioner af programmet til at lave web-sider - nu kan det også lade sig gøre at få siderne på dansk.

Programmet danner web-sider med personoplysninger og tilhørende oversigter ud fra en GEDCOM-fil. De tidligste versioner anvendte udelukkende engelske skabeloner, men med de seneste versioner er flere sprog kommet til. Jeg har i samarbejde med Gene Stark gjort det muligt at få siderne på dansk. Programmet kan hentes fra <http://www.gendex.com/ged2html/> og det har nu versionsnummer 3.5. Selve programmet er fortsat på engelsk, så der anvendes engelske betegnelser i de vinduer, der fremkommer på skærmen under anvendelsen af programmet.

GED2HTML vil danne en samling web-sider:

- et antal filer med personoplysninger
- et personregister, sorteret efter efternavn og derpå fornavn
- et efternavnsregister med alle efternavne
- noteside(r), med noter fra GEDCOM-filen
- kilde(r), med oversigt over de kilder, der er anvendt
- en GENDEX-fil, der kan anvendes i en tilmelding til Gene Starks GENDEX.

Det første skærmbillede viser en side på dansk, dannet med standardopsætningen af den nye

GED2HTML. Det kan være en anelse svært at finde det sted, hvor man vælger sproget: Når GED2HTML er kaldt, trykkes der på 'Edit'-knappen, og derefter på 'More options'. I 'language'-boksen skrives 'danish', og med to tryk på OK og et på GO dannes web-siderne.

Man bemærker en lille skønhedsfejl: Der står *FøDT* og *Død*. Gene Stark har beskrevet sine kvaler i dokumentationen, 'de høje tegn-koder' - herunder æøå - er fortsat et problem. Det er dog forholdsvis nemt at løse problemet, når man har den registrerede version. Her kan man erstatte den indbyggede skabelon med en version, hvor man fjerner omdannelsen til store bogstaver, så der skrives *Født* og *Død*. Han har også oversat at han burde have oversat 'to' til 'til' i personregistret - det kan ligeledes rettes i skabelo-

nen. Jeg har lavet disse rettelser i en skabelon, der kan hentes på <http://www.au.dk/~admijfb/./ged2html/dansk.g2h> og som registrerede brugere kan anvende. Det koster kun 20\$ at blive registreret bruger. Hvis man ikke har (eller vil bruge) kreditkort er det billigste, men lidt usikre, at købe en 20\$-seddel, og sende den til ham.

Valgmuligheder i GED2HTML

Man kan gøre sig mange overvejelser om hvordan man vil præsentere resultater af slægtsforskning på WWW. Og der findes (heldigvis)

Figur 1: Standardudgave af personside, dannet af GED2HTML

ikke én løsning, der tilgodeser alle behov og formål. Jeg vil nu beskrive nogle af mulighederne i GED2HTML. Hvis man bliver helt vild, kan man kaste sig over selve skabelonen for web-siderne, men det kræver programmørfaring, og man er helt på egen boldgade - så her vil jeg begrænse mig til de valg, der umiddelbart kan foretages under afviklingen af programmet. Vi har allerede været inde på sproget, men der er flere muligheder for tilpasning af web-siderne.

Jeg vil meget kraftigt anbefale at man trykker på Edit-knappen og udfylder felterne med 'Home page URL' og 'Mail-to address' med henholdsvis adressen på en hjemmeside (<http://www...>) og en e-post adresse (navn@...dk). Som forfatter af web-sider må man huske at læserne kan finde en givet side på de mest uventede måder. Læserne bør derfor kunne komme til en hjemmeside for samlingen af web-sider og de bør kunne kontakte forfatteren.

I den tidligere version blev e-post adressen angivet på hver eneste side, nu kommer den kun på oversigtssiderne som vist på Personregister-skærbilledet. Hjemmesiden anføres på alle sider. Bemærk også forfatterangivelsen. Den stammer fra SUBM-angivelsen i GEDCOM-filen. Hvis man anvender BK som arbejdsdatabase, mangler der dog en linie:

'1 SUBM @SUB1@' i HEAD-sektionen, for at disse oplysninger overføres fra GEDCOM-filen. Strengt taget betegner SUBM indsenderen (*submitter*) af oplysningerne men i web-mæssig forstand er forfatter (*author*) en bedre betegnelse.

Under 'More options' kan der justeres på mange ting. Det vil føre for vidt at komme med en udtømmende

Figur 2: Personoversigt med forfatter-oplysninger

beskrivelse her, jeg vil blot omtale et enkelt aspekt: Antallet af personer pr. web-side. Jeg foretrækker en person pr. side - og med et 'stabilt filnavn' af hensyn til henvisninger til siden. Jeg har selv mærket konsekvenserne af at tumle rundt: Under afprøvningen af GED2HTML kom jeg til at lave et forkert udtræk fra mine grunddata. Da jeg rettede denne fejl fik filerne et andet indhold - det har givet en del forvirring, og støvet har endnu ikke lagt sig!

Nede under 'motor-hjelmen' kan man i html-kildeteksten se, at Gene Stark har fulgt min opfordring til at tilføje META-oplysninger i <head>-blokken. Det er blandt andet en hjælp til søgemaskinerne. Men både <title> og „Description“ indeholder kun navnet på den første person på en givet side - det er endnu et argument for at holde sig til en person pr. side. Endelig vil man nok bemærke at GED2HTML er blevet

mere nøjeregnende med datoer. De bør overholde GEDCOM 5.5 standarden - altså dag måned år, med tre-bogstavets engelske betegnelser for månedsnavne. Hvis man anvender danske betegnelser giver MAJ og OKT fejlmeddelelser. Efter afviklingen af GED2HTML kan man finde fejlmeddelelserne samlet på G2HERRS.TXT.

I lyset af den løbende diskussion om oplysninger om nulevende personer på WWW vil jeg fremhæve, at GED2HTML kan udelukke oplysninger om nulevende personer på forskellig måde, som man kan læse om i den tilhørende dokumentation.

På www.au.dk/~admijfb/ged2html/ findes forskellige oplysninger om GED2HTML:

- Den ovenfor omtalte skabelon, dansk.g2h
- En opsætningsfil, dansk.ini, som man kan lade sig inspirere af
- sogd983.htm med denne artikel

- index.html med en oversigt over oplysninger om GED2HTML
- Afhængig af interessen for GED2HTML vil jeg udbygge webstedet med flere detaljer om specielt den danske udgave af GED2HTML. Henvendelser, helst pr. e-post, er velkomne.

Afslutningsvis viser det sidste skærbillede en web-side dannet med den omtalte modificerede skabelon, og ved anvendelse af dansk.ini - og så vil jeg slutte af med en kort omtale af meningen med gendex.txt filen, som GED2HTML danner.

GENDEX - et navnerregister

GENDEX er en søgbar, verdensomfattende oversigt, som Gene Stark står for. I skrivende stund indeholder den 7.428.367 navne. Den bygger på at slægtsforskere med web-sider laver en oversigtsfil, fx. med navnet gendex.txt, der indeholder nogle få nøgleoplysninger om de personer, der er beskrevet på deres web-sider - se fakta-boksen.

Det er sådan en fil, GED2HTML danner. Den kan man tilmelde til GENDEX. I løbet af et par dage hentes filen ind i GENDEX og derefter vil den automatisk løbende blive kontrolleret for ændringer. Det er ikke et krav at man bruger GED2HTML. Hvis blot man skriver rigtigt, kan man sagtens selv skrive sådan en tekstfil - se fakta-boksen med yderligere forklaring.

Der er en lille, men meget nyttig, detalje ved strukturen af gendex.txt-filen. Det er muligt at registrere en person under flere navne, og lade dem alle henvise til samme side, hvilket er meget nyttigt. Fx. en kvinde, der måske kaldes noget andet end hendes fødenavn og som endelig gifter sig til et tredje, kan beskrives i tre linier, og derved for-

Figur 3: Modificeret personside, dansk.g2h anvendt som skabelon og dansk.ini som options-fil

øges sikkerheden for at en søgning giver resultat.

Fakta om GENDEX - <http://www.gendex.com/gendex/>
Søgbart, verdensomspændende navnerregister.

Ved tilmelding af en fil-samling angives:

- 1) Filsamlingens rod-adresse: teksten <http://hvor.det.nu.er/> hvor filerne befinder sig.
- 2) Filsamlingens gendex-tekstfil (se nedenfor)
- 3) Filsamlingens hjemmeside, som bør give en præsentation af oplysningerne i samlingen.
- 4) E-post adresse på den ansvarlige for samlingen.

Eksempelvis har jeg foretaget følgende tilmelding:

Rod: <http://www.au.dk/~admijfb/bak/>
GENDEX-fil: <http://www.au.dk/~admijfb/bak/gendex.txt>
Hjemmeside: <http://www.au.dk/~admijfb/bak/index.html>
E-post: jbak@post2.tele.dk

I tekstfilen beskrives hver person med en linie, der indeholder syv felter (der kan være tomme). Felterne adskilles af | (en lodret streg). De indeholder:

- 1) URL (web-adressen) på den relevante side i forhold til filesamlingens rod-adresse
- 2) Efternavnet på personen
- 3) Personens navn, i GEDCOM's INDI-format
- 4) fødselsdato
- 5) fødselssted
- 6) dødsdato
- 7) dødssted

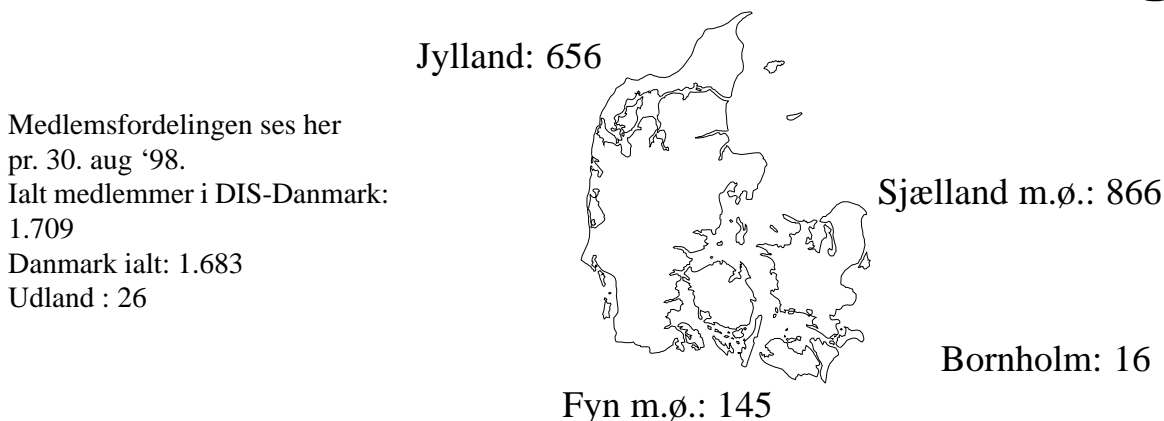
Et eksempel på en GENDEX linie:

i110.htm|Bak|Maren Andersen /Bak/|16 MAR 1867|Udbyneder|13 SEP 1919||

GENDEX filer skal anvende ISO-8859-1 tegnsættet (Latin-1) - ikke PC'ernes codepage 850 eller 865, ej heller html-koder (ø som ø etc.) men at ø fx. er det tegn, der har kode nr. 248. Ellers er der æøå-problemer - de vil blive vist som nogle sære tegn. Dato bør angives som dag, 3-bogstavs (engelsk) måned og fire-cifret år, for at sikre ensartethed og undgå tvivl, hvis måneder angives med tal. Sted-angivelsen er fri, men burde nok systematiseres, hvordan man nu end ville gøre det!

Jørgen F. Bak
Kirkebakken 23
8330 Beder
Tlf. 86 93 72 53
e-mail: jbak@post2.tele.dk

DIS-Danmarks medlemsfordeling

Billedmanipulation

- eller digital billedhåndtering

af Gunner Byskov

Indledende betragtninger

Et spørgsmål går i disse år gennem redaktioner og arkiver, og spørgelset er digitalt. Langs væggene hvisker man: „Billedmanipulation, billedmanipulation, billedmanipulation“, og angsten for den kendte billedverdens sammenbrud hvirvler rundt langs skriveborde og arkivskuffer.

I denne tumult opstår mange myter: Vi kan ikke længere stole på de billeder vi ser i avisen, vi kan ikke længere stole på udsendelserne i fjernsynet, vi kan ikke længere være sikre på, at Poul Nyrup faktisk også siger det, han gør, og har amerikanerne nu også virkelig været på månen ?

Lad os slå lidt koldt vand i blodet og se lidt nærmere på disse myter. Vi kan roligt konstatere, at de er vildt overdrevne. Chancen for, at Pia Kjærsgaard i virkeligheden bare er en computergenereret figur, frembragt af en sindsforvirret datanørd, er desværre ikke særlig stor: hun findes, og det gør alt det andet også. Astronauterne gik på månen, tv-udsendelserne er lige så troværdige som altid, og billederne i avisen har stadig en klar forbindelse til den virkelighed, der omgiver os.

Hvordan kunne det da gå så galt? Hvorfor al denne uro? Svarene er forholdsvis enkle: Det skyldes for det første den meget hurtige udvikling, der gør mulighederne svære at overskue, hvorfor de fleste vælger at fokusere på farerne. Og for det andet skyldes en sammenblanding af fænomenerne etik og teknik.

For at tage det sidste først: Egentlig har vi aldrig kunnet stole på fotografier, for det har altid været muligt at manipulere med dem. Man har kunnet klippe i dem, lave sammenkopier på traditionel vis, kunnet retouchere dem, og alt dette har man gjort. Det er bare temmelig besværligt, og nu er det meget nemt.

Det har ledt til den misforståelse, at man så også gør det, bare fordi teknikken giver mulighed for det. Man glemmer, at man altid skal have en grund til at lave disse manipulationer, og den har man sjældent. Det er egentlig kun i forbindelse med illustrationer til artikler og i forbindelse med reklamebilleder, og ingen af disse har nogensinde haft en troværdighed, der gjorde det muligt at bruge dem til dokumentation for noget som helst andet end sig selv.

Når de arkiveres er det således manipulationen, der gør dem tidstypiske og interessante, og således bliver de jo fuldt troværdige!

Og det første sidst: tempoet er voldsomt, og det er meget svært at følge med. Det gør det nødvendigt at bruge sin sunde sans til en vis teknologisk skepticisme - men man skal være i stand til at lade sig overbevise når der er grund til det. Man skal ikke vælge det nye fordi det er nyt. Man skal vælge det fordi det løser nogle problemer og giver flere muligheder.

Billedmanipulation?

Det er et kedeligt ord, der er valgt til at beskrive processen at arbejde digitalt med billeder. Kedeligt, fordi

manipulation har en klar negativ klang, der vækker mindelser om at blive taget ved næsen og forledt. Folk, der manipulerer, forvrænger og lyver. Derfor bliver manipulationen løgnagtig og det manipulerede en løgn.

Det skyldes egentlig bare en dårlig oversættelse. *Manipulation* har sin rod i det latinske *manus*, der betyder *hånd*. En bedre oversættelse af billedmanipulation kunne derfor være *billedhåndtering*, og det ville også være mere dækkende for det, der faktisk foregår.

Lad os derfor bare glemme angsten for at der er fjernet huse fra billederne eller byttet om på folks hoveder. Det sker alligevel så sjældent, at det i denne forbindelse kan anses for at være uinteressant.

Lad os i stedet se på de muligheder, der byder sig til for de arkiver eller lokalhistorisk interesserede, der har mod på at tage den nye digitale teknologi til sig som et nyt redskab for det løbende arbejde.

Det daglige arbejde

Som jeg ser det har museer og lokalhistoriske arkiver grundlæggende tre funktioner:

- at indsamle og opbevare historisk værdifuldt materiale på en forsvarlig måde.
- at stille materialet til rådighed for undersøgelser, for forskning og for interesserede i det hele taget.
- at formidle stoffet/historien til lokalbefolkningen og andre interesserede.

Boghandler Victor Christensen, Viborg, tog for hundrede år siden aftryk til lysbilleder af en række billeder fra Viborgeggen. Siden er de blevet håndkoloreret. På Medie-skolerne i Viborg er de gamle glasplader blevet digitaliseret og er derfor i dag også tilgængelige på CD-ROM. Billedet er fra den store militærlejr ved Hald Ege 1873.

Det er grundlaget for en overvejelse om, hvordan man bedst kan anvende en digital teknologi. Lad os tage det punkt for punkt.

Beskyttelse af originalmateriale

Det historiske materiale er mange ting: billeder, lyd, skriftligt materiale, ting og sager, film/video, dokumenter osv. De har det til fælles, at de er sårbare og ofte kræver specielle opbevaringsforhold for ikke at gå til og blive ødelagt. De forskellige museer og arkiver kan ikke altid tilbyde dette i de mere eller mindre tilfældige lokaler, de har fået stillet til rådighed.

Der er derfor gode grunde til at digitalisere hvad der kan digitaliseres og så flytte originalmaterialet til særlige opbevaringsfaciliteter, der er indrettet til dette formål.

Dette gælder alle former for billeder, alle dokumenter, alle film og eventuelle lydbånd. Det gælder naturligvis ikke ting og sager, men disse kan dog i særlige tilfælde affotografes og fjernes, så man har mulighed for at se gode billeder

af emnerne, selv om de selv er for skrøbelige til at udsættes for mange menneskers berøring.

På denne måde kan arkivalierne både være til stede (som digitale billeder) og de kan opbevares sikkert.

Registreringen

Samtidig med denne digitalisering af arkivalier skal der ske en registrering af alt materiale i en eller anden velegnet database. I øjeblikket bruges især ARKIBAS, og dette program lader til at være velegnet.

Når alt materiale er registreret dér (eller i et andet passende program) opstår en næsten misundelsesværdig situation for forskere og andre interesserede. Med de rette søgeværktøjer kan de på sekunder gennemsøge meget store arkivmængder og finde frem til hvad-de-leder-efter, og de kan krydse søgekriterierne og finde frem til nye og overraskende sammenhænge.

De vil naturligvis i princippet kunne komme til at søge i alle landets arkivers og museers samlede arkiv-

mængde, og mulighederne i det er næsten uoverskuelige.

Det er her indlysende at nævne Internettet som et sted, hvor en sådan database kunne være tilgængelig. Interesserede ville så kunne sidde hjemme ved sine egne computere og gennemsøge alt arkivmateriale i hele landet. De vigtigste dokumenter og billeder ville man kunne *downloade*, som det hedder på nydansk, altså overføre til sin egen computer, og alt andet ville man få en oplysning om, hvor var.

En sådan vision kan gøre enhver historisk interesseret svimmel.

Det globale perspektiv

Når billeder og dokumenter ligger digitaliseret i arkiver og på museer er det jo ret enkelt at formidle dem til interesserede. Et billede fra arkivet kan ganske enkelt printes ud på en forholdsvis billig printer eller det kan overføres til en diskette: Så kan den besøgende få det med hjem til sin egen computer.

De kan naturligvis også overføres via E-mail og Internettet, og så er

det jo pludselig ligegyldig, hvor i verden man bor. Man vil kunne dyrke lokalhistorie selv om man bor i Solvang eller midt i Australien. Pludselig får man hele verden som område.

Hvis man så på det nære plan får lyst til at lave udstillinger, kan de digitaliserede billeder (hvis de ellers er scannet rigtigt) bruges til at lave meget store forstørrelse efter, til ophængning og udstilling. De vil kunne forsynes med tekst, og de vil også kunne printes i en A4-udgave eller bruges som trykforlæg til brochurer og pjecer og bøger. Mulighederne er nærmest uendelige, og det kan man jo godt blive lidt urolig over.

Opbevaringen

Alt dette digitale materiale skal jo også opbevares sikkert, og der er kun to reelle muligheder: DAT-bånd eller CD-ROM.

Den billigste løsning er DAT-båndene (rummer op til otte gigabytes eller ca. to en halv million A4-sider), men de er meget langsomme. Det gør dog næppe noget til arkivformål. De skal til gengæld overspilles ca. hvert tiende år for at sikre informationerne, men da de netop er digitale, kan denne overspilning ske uden kvalitetstab. Det tager til gengæld tid, og det skal gøres og administreres.

Den store datamængde kræver et meget godt supplerende arkivprogram (Arkibas?) til at fortælle, hvor alt befinder sig.

Den næstbilligste (og mest fleksible) løsning er CD-ROM, og de er hurtige og fleksible og holdbare (måske helt op til 100 år). De rummer i øjeblikket ca. 650 megabytes (eller ca. 200.000 A4-sider), og inden længe kommer der DVD, der i

den største udgave kan rumme op til 18 Gb (seks millioner A4-sider...) på en skive, og det bliver det billigste.

Forudsætningen i alle tilfælde: At de skal kunne læses om nogle år! Det ser foreløbig ud til, at CD-formatet er en standard, der holder længe. For eksempel vil DVD-læserne være bagudkompatible, så de kan læse nuværende CD-ROM'er.

Der er dog et andet problem, der umiddelbart forhindrer træerne i at vokse ind i himlen. Selv om CD'en rent fysisk kan læses (og det kan selvfølgelig være et problem om 30 år, for selv om museet har gemt en CD-læser, kan den jo gå i stykker og hva' så? Kan den måske repareres?) skal der være et program, der kan læse og behandle de digitaliserede billeder og dokumenter.

I den forbindelse er 30 år meget lang tid, og chancen for at programmer til den tid vil være bagudkompatible er lig nul. Når computerne så også har ændret sig så meget, at

de næppe kan afvikle de programmer, vi bruger nu, nytter det jo heller ikke noget at gemme en kopi af programmet. Det eneste der er at gøre, er at overspille alt det digitale materiale med passende mellemrum, og det kan jo godt holde nogle folk i arbejde.

Afsluttende bemærkninger

Der vil ikke være noget alternativt til at opbevare originalmateriale forsvarligt. Men det skal digitaliseres, så brugsmulighederne bliver større. Derudover skal der etableres et system, så det digitalt arkiverede overspilles med mellemrum, så det altid befinder sig på et medie, der kan afspilles. Endelig skal arkiver og museer søge at få mulighed for at følge med i den digitale udvikling, så de altid kan være på forkant (oh, dette nydanske) med udviklingen og udnytte udstyr og programmer til at løse deres opgaver bedre.

De skal med andre ord lære at håndtere det digitale arkivmateriale, og så har de bare at holde sig fra at manipulere med det!

Gunner Byskov er underviser ved Fotografiskolen, Skaldehøjvej 2, Viborg

*Viborg Sønder sø,
hvor to mand er i
færd med at klargøre
en skøjtebane. I bag-
grunden det dystre
sindssygehospital.
Også dette billede er
en håndkoloreret
glasplade, der er ble-
vet digitaliseret.*

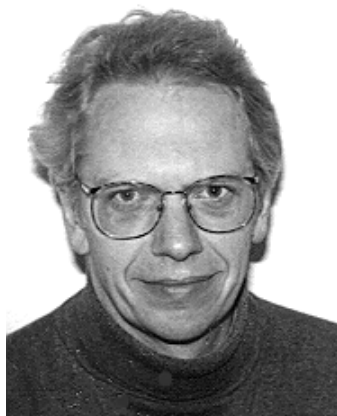
Genealogy helplist

af Arne Eckmann

Der er en hjælpliste ude på Internettet, som ikke gør så meget væsen af sig. Med sit nærmest minimalistiske design, er hjælpe-listen alligevel porten til Danmark for mange af de udvandrede danskeres efterkommere, der forsøger at finde frem til data om anerne i det gamle land.

Hjælpe-listens skræbete design er i højeste grad tilstræbt. Det kan jo ikke være meningen, at man skal pådattes diverse kulørte reklamer, animationer, musikstykker og film - blot fordi man forsøger at finde frem til sine forfædre. Hjælpe-listen skal helst kunne bruges af alle, og det uanset hvilken computer de bruger - og selvfølgelig skal listen også kunne bruges af blinde!

Kaj Ahlburg fortæller her lidt om, hvorfor han i sin tid meldte sig som frivillig hjælper på Genealogy Helplist:

“Jeg har haft en rigtig spændende oplevelse på nettet med en arkiv-assistent i Phoenix, Arizona. Sagen drejede sig om min farfars ældste søster, som i en ganske ung alder - hun var bare 16 - drog afsted fra en fattig tilværelse i wild-west byen Esbjerg direkte til „the Mexican border“ i staten Arizona. Der var i nogle år kontakt til andre dele af fa-

milien, men den ebbede ud, og jeg var nysgerrig efter at vide, hvad der egentligt skete hende senere i livet. En skønne dag på nettet faldt jeg over et sted, der kaldte sig „Genealogy Helplist“, hvor forskellige personer tilbød hjælp til forskning på forskellige måder. Efter lidt kikkende omkring fandt jeg Arizona og Nancy Sawyer, som er arkiv-assistent på Archives Division, State Capitol i Phoenix. Et par hurtige beskeder frem og tilbage og hun fandt i sine indekser over nekrologer min Rose Ahlburg, der havde været gift med Charles Junker. Resultatet blev, at der 10 dage efter lå fotokopier af begge nekrologer i min brevkasse, og var der mere skulle jeg endelig henvende mig igen. Hvilket jeg faktisk gjorde, og ved fælles hjælp (og udvandrers-arkivets oplysninger om destinationen for Rose's udvandring, Bisbee) fandt Nancy derpå vielsesattester, fik lavet fotokopier og 10 dage efter ... o.s.v.

Er det ikke bare flot, at der er folk rundt omkring, der er parate til at hjælpe andre på en så uselvsk måde? Det synes jeg faktisk, og derfor har jeg selv meldt mig på „Genealogy Helplist“ med mine

små og få muligheder. Javel, men dog så store, at jeg har kunnet hjælpe enkelte slægtsforskere i Australien og U.S.A. med sager, som de vanskeligt ville kunne klare fra deres egen bopæl.”

Genealogy Helplist startede tilbage i oktober 1995, hvor amerikaneren Michael Rice var gået igang med at efterforske sine egne Michigan-rødder. Han kom derfor ofte på 'Library of Michigan', som er et stort bibliotek der desuden ligger inde med Michigans døds- og ægteskabs registre, samt en større samling aviser og mange, mange andre Michigan-ske datakilder. Biblioteket har ligeledes en fin webside på adressen: www.libofmich.lib.mi.us/genealogy/genealogy.html

I sin glæde over den nemme adgang til de genealogiske data på biblioteket, kom Michael til at tænke på, at det jo langt fra var alle der havde den samme nemme adgang til kilderne som han selv havde. Dels er der dem, der bor så langt væk, at afstanden i sig selv udgør en hindring, og dels er der mennesker med forskellige handicaps. Det slog derfor Michael, at han relativt nemt kunne slå en begravelse eller et bryllup op

Library of Michigan

for et andet menneske, når han nu alligevel var på biblioteket. Og der måtte vel også være andre med nem adgang til andre arkiver, der havde en lignende lyst til at hjælpe. Michael gik derfor hjem og lavede en lille webside, hvor han tilbød sin egen hjælp, og hvor han samtidig opfordrede andre til at melde sig som frivillige hjælpere. Websiden blev lagt ud på Internettet - og dermed var 'Helplist' så småt gået igang.

I starten var Helplist meget baseret på "noget for noget" princippet. For at kunne få hjælp af andre på listen skulle man helst selv tilbyde en eller anden form for hjælp. Men efterhånden rykkede "noget for noget" princippet lidt i baggrunden. Dels gav det for meget bureaukrati for de frivillige hjælpere. Og dels var det i praksis uoverkommeligt for Michael at skulle opdatere listen med alle de småtjenester folk kunne finde på at tilbyde.

I perioden oktober 1995 - august 1997 var Michael Rice alene om at passe den voksende liste. I begyndelsen var der kun omkring 40 frivillige tilmeldt listen - og det var ikke mere end at Michael kunne have det hele på en enkelt side. Men allerede efter et halvt års eksistens blev det nødvendigt at dele listen op i individuelle sider for de enkelte stater og lande.

I sommeren 1997 havde det så taget et sådant omfang, at der (anslået) var over 600 frivillige deltagere på listen, og hvor Michael derfor blev nødt til at bruge 7-10 timer om ugen, alene på at vedligeholde og opdatere listens websider.

På dette tidspunkt gik det så hverken værre eller bedre end at Michael fik et nyt job i et hollandsk computerfirma. Det bevirkede at han skulle rejse meget og være hjemmefra i lange perioder. Da Mi-

chael nu ikke længere havde den fornødne tid endsige mulighed for at passe listens opdateringer, så valgte han at lægge vedligeholdelsen af de individuelle sider ud til andre mennesker. Michael averterede efter frivillige over hele verden, som ville „adoptere“ vedligeholdelsen af siderne for en eller flere lande og stater. Og der meldte jeg mig så og overtog vedligeholdelsen af den danske side. Og allerede i midten af november 1997, var de fleste af Genealogy Helplist's sider „adopteret“ af forskellige frivillige rundt omkring i hele verden.

Kort efter årsskiftet 97/98 tog Michael Rice så det næste skridt. Hidtil havde han selv passet det centrale index med linkene ud til siderne for de forskellige stater og lande, men nu overlod han så også den side af sagen til det studerende unge ægtepar Paul and Veronica Anguiano. Paul læser Computer Science og tilbyder derudover forskellige web løsninger fra sit firma Posom Design. Og sideløbende med dette, lægger han gratis plads til Genealogy Helplist. Veronica er igang med at uddanne sig som Genealogist.

Jeg bliver af og til mødt med det synspunkt, at tiden er løbet fra "den amerikanske model" med arkivopslag. Vi har jo KIP og Udvandrerbasen, får jeg at vide. Der er ikke længere nogen der gider at gå på arkiverne. Vi kan alle sidde mageligt, derhjemme, og stort set finde frem til alle de slægtsoplysninger vi har behov for via Internettet. Men, jeg mener nu, at der stadig er utroligt mange ting, som vi kun kan finde frem til på arkiverne. Og hvor finder vi egentlig en søgemaskine med den viden, intuition og intelligens, som vi finder hos mange slægtsforskningsamatører?

Paul Anguiano oplyser, at vi nu tilsammen har 71 sider, der passes af 23 frivillige, og som omfatter over 800 individuelle frivillige hjælpere. Der er over 25.000 enkeltbesøg på indexsiden hver måned - og det anslåede tal for totale besøg på samtlige helplist's sider når op over 100.000 pr måned. Hjælpe listen er altså langt fra passé. Den er tværtimod i kraftig vækst. I marts var trafikken til index-siden således øget med 35% i forhold til den forgående måned, og der er kommet mange nye hjælpere til - blot ærgrer Paul Anguiano sig lidt ind imellem over, at der er så mange der tager og så få der giver. De fleste hjælpere siger at de får 2-3 forespørgsler om ugen. Men, der har nu også været dem der har fortalt om op til 30 forespørgsler om ugen. Tendensen er, at de fleste "kunder" sender flere forespørgsler på den samme dag - ofte i form af yderligere forespørgsler på baggrund af tidligere indhentede svar.

Det er interessant, at vi her kører et velfungerende verdensomspændende netværk, uden at der står en central styring i form af et firma, en forening eller en organisation bag ved! Genealogy Helplist er et bevis på at sådan noget godt kan lade sig gøre. Her er det slægtsforskere på alle mulige niveauer, fra professionelle til hobby-folket, fra næsten novicer til de virkelig drevne, der hjælper hinanden og andre på et 100% idealistisk grundlag. Den generelle indstilling er, at det her virkeligt er de frivillige hjælpere liste.

Helt uden regler kan det selvfølgelig ikke køre. Og forudsætningen for at blive optaget på listen er da også, at man ikke må tage sig betalt for den hjælp man yder. Noget andet er så, at man heller ikke skal have væsentlige udgifter pga. sin hjælpsomhed. Direkte omkostninger

som fx porto, fotokopier, transport, gebyrer osv. skal selvfølgelig dækkes af den der får hjælpen - når det vel at mærke er aftalt på forhånd. De frivillige hjælpere har ikke nogen absolut pligt til at skulle hjælpe. Det er i hvert enkelt tilfælde helt op til den enkelte frivillige, hvor meget eller lidt den pågældende vil gøre. Vi tilstræber imidlertid at udforme listen således at der er dækning for, hvad der loves på listen.

Den danske „filial” af listen kan der stiftes bekendtskab med på adressen:

www.image.dk/~alexandr/helplist.html

og på adressen
posom.com/hl/

findes listens internationale index.

repræsenterede lande udenfor USA:

Australien, Belgien, Canada, Danmark, England, Finland, Frankrig, Holland, Irland, New Zealand, Rusland, Tyskland.

lande der pt. er ledige for adoption:

Brasilien, Island, Italien, Norge, Syd Afrika, Sverige, Svejts, Zimbabwe

Arne Eckmann
Spodsbjergvej 90
5900 Rudkøbing
e-mail: arne.eckmann@image.dk
web-side: www.image.dk/~alexandr

Har du en e-mail adresse?

Ifølge de nyeste tal fra foreningens webmaster (det er vores sekretær Jens Verner Nielsen) har 432 (ca. 25 %) af foreningens medlemmer oplyst en e-mail adresse, så de kan modtage elektronisk post fra foreningen.

Med jævne mellemrum udsender vi nyhedsbreve til alle dem, som er optaget på denne e-mail liste. Via nyhedsbrevene kan vi give diverse informationer og meddelelser (indtil nu er der i år udsendt 9 nyhedsbreve). Dette er således en meget praktisk og hurtig måde at her og nu komme i kontakt med en stor del af foreningens medlemmer, og det supplerer på udmærket vis Slægt & Data, der udsendes en gang i kvartalet. Det koster ikke noget at blive optaget på vores liste over e-mails.

Har man Internetadgang (privat, på arbejde eller bare på et bibliotek) er der i dag også flere steder muligt at få oprettet en sådan e-mail adresse ganske gratis (f.eks. mail.forum og hotmail).

Har du en e-mail adresse, som vi ikke kender til, så oplys den til vores webmaster og få fremover foreningens nyhedsbreve.

Er vi slægtsforskere eller datasamlere ?

af Leif Høgh

Jeg har nu gennem mange år beskæftiget mig med slægtsforskning, som forsker i egen slægt og som program-skriver. I disse mange år har jeg tit frydet mig, når jeg så en slægtsbog skrevet af amatør forskere. Oftest var det en bog med udgangspunkt i en person 3 til 4 generationer tilbage og de efterkommere det havde været muligt at finde.

Hver person var omhyggeligt beskrevet med det der havde været muligt at finde om den pågældende. Der var så indsat billeder eller henvist til et billed-arkiv bag i bogen. Alt i alt et pænt og nobelt stykke arbejde og frem for alt oftest overskueligt og letlæseligt.

I de senere år, efter EDB og slægtsforskning har haft en utrolig fremgang, støder jeg ofte på folk der i deres dataarkiver har 5 - 10.000 sammenkædede personer, ja jeg var fornylig ude for en der havde mere en 25.000 i sit arkiv.

Da jeg så blev præsenteret for en slægtsbog på 1700 sider, omhandlende ca. 8000 personer i 23 generationer med sideslægter, var jeg ved at tabe pusten fuldstændig. Flere af personerne var selvfølgelig med biografiske tekster og noter, men hovedparten var kun opgivet med fødselsår og sted. Det var umuligt at få bare et overblik over en lille del af slægten.

Bevæger vi os i en gal retning? Jeg har flere gange hørt bemærkningen: „Jeg fik lige 1000 personer ind i mit arkiv fra en fjern slægtning som jeg stødte på“! eller „Vi fandt ud af at vi havde fældes aner, så jeg gav han lige 4000 personer han ikke havde“!

Er det, det vi kalder SLÆGTS-FORSKNING? At samle data, som vi ikke selv har fundet eller kontrolleret. Drejer det sig om at få flest personer i sin base? Hvad er der blevet af ham der går på arkiverne, eller til familien, læser og høre om de personer han finder, og forsøger

at fremstille dem i det miljø og den tid de levede.

Jeg tror, at de utrolig gode informations-muligheder, der er ved at opstå omkring os, meget nemt kan få en meget negativ virkning for en slægtsforsker. Oprindeligt var det tanken at finde oplysninger om slægten som kunne have betydning for den enkelte, i dag. Ikke at lave en oprensning over de mange tusinde efterkommere, der var blevet ud af din tiptiptip-oldefader.

Leif Høgh
Kildebuen 4
2740 Skovlunde
tlf. 44 84 19 16

Tilføjelse til forrige nummer af Slægt & Data om Kort & Matrikelstyrelsen

I forbindelse med artiklen om Kort & Matrikelstyrelsens (KMS) nye hjemmeside i forrige nummer af Slægt & Data havde vi ved en fejl ikke fået angivet i billedteksten til udsnittet af matrikelkortet 1805 på s. 5, at det var gengivet med tilladelse fra KMS. Kortet var gengivet med tilladelse A 102-98.

Vi vil her benytte lejligheden til at erindre om, at Kort & Matrikelstyrelsen har ophavsretten til dens kort m.m. Dette fremgår af ophavsretsloven. Enhver kopiering eller eksemplar fremstilling, herunder f.eks. scanning eller digitalisering, kræver en særlig tilladelse. Betalingen for anvendelsen af Kort & Matrikelstyrelsens materialer fastsættes i de enkelte tilfælde.

Ved beregningen af beløbet tages hensyn til en række forhold, så som hvor stor en del af kortindholdet, der anvendes, formålet med reproduktionen, reproduktionsform, oplagets størrelse og om materialet skal bruges i bøger o.l.

Nogle kirkebogserfaringer... *fortsat*

af Johs. Lind

Vi bragte i sidste nummer af Slægt & Data den første del af god artikel fra Johs. Lind. Vi fik ikke skrevet, at det kun var 1. del, men her kommer i hvert fald 2. del.

Fadderskikke

Her kommer vi til et punkt, som jeg (endnu) ikke er i stand til at sige ret meget generelt om, skønt det egentlig har været det, der var formålet med min lille undersøgelse. Men lad os nu vælge et eksempel, hvor jeg har en vis mulighed for at genkende personerne. Det er forresten samme ægtepar, som er omtalt ovenfor, hvor Vorbasse- og Nebelgård finder sammen. - Mit program er indrettet sådan, at det i en fart kan opstille en liste over samtlige faddere, et ægtepar har brugt. De stilles op i alfabetisk orden, så at man straks kan se, om den samme person optræder flere gange. Mit maskineri bringer mig så i dette tilfælde listen i rammen til højre:

Fadderbrug for Jep Baldersen og Maren Jesdatter:
 ?, Vorbasse, 1827
 Anne Christensdatter, Jes Hansens kone, Nebel, 1827
 Hans Jessen, husmand, 1831
 Hans Jessen, husmand, 1836
 Hans Jessen, gårdmand, Nebel, 1842
 Hans Nielsen, gårdmand, Vorbasse, 1839
 Hans Nielsen, gårdmand, Vorbasse, 1842
 Hans Willumsen, ungkarl, Vorbasse, 1829
 Hans Willumsen, 1831
 Hans Willumsen, gårdmand, 1836
 Ingeborg Hansdatter, indsidder og væverske, Lindknud sogn, 1839
 Jens Jessen, Jep Baldersens t.k., 1829
 Jep Madsen, gårdmand, Vorbasse, 1842
 Jes Hansen, gårdmand, 1827
 Jes Hansen, aftægtsmand, Nebel, 1829
 Jørgen Jensen, ungkarl, Vorbasse, 1827
 Jørgen Smed, gårdmand, Vorbasse, 1829
 Lene Bennedsen, sognefogedens datter, 1836
 Mads Ulf, gårdmand, Vorbasse, 1839
 Magdalene Bennedsen, pige, Vorbasse, 1839
 Maren Jesdatter, Jens Østergaards datter, 1831
 Mette Christensdatter, gårdmand Niels Jepsens tjenestepige, Nebel, 1842
 Mette Sørensdatter, gårdmand Søren Nielsens datter, Bække sogn, 1836
 Niels Bennedsen, sognefoged, Vorbasse, 1839
 Peder Knudsen, gårdmand, 1831
 Peder Pedersen, gårdmand, 1836
 Thomas Jensen, Jep Baldersens tjenestekarl, 1827
 Trine Marie Christensdatter, gårdmand Hans Jessens kone, 1829
 Trine Marie Christensdatter, hans kone, 1842

Man skal være lidt forsigtig med en oplysning som den, vi ser ved allersidste fadder: „hans kone“. Sådan står der i den pågældende fadder-rubrik i 1842. Men på grund af den alfabetiske sortering af fadder-navnene, kommer navnet jo til at stå her i en helt anden sammenhæng. I

dette tilfælde passer oplysningen tilfældigvis: Trine Marie Christensdatter er faktisk gårdmand Hans Jessens kone. Hans Jessen er bror til Maren Jesdatter. Han har også selv været fadder, ser vi. To gange benævnes han ganske vist som husmand; men det kan skyldes, at han

først i 1836 fik skøde på sin fars gård. Her er der altså klar familiebaggrund for fadderskabet. Og det er det også for gårdmanden og senere aftægtsmanden Jes Hansen og hans kone Anne Christensdatter. Det er jo Maren Jesdatters forældre. Man kan blot undre sig over, at de

ikke optræder lidt oftere. Men Anne døde 1835, og i en sådan nogenlunde velbjerget familie har der jo været nok at tage af. Der har også været alle de gode venner og naboer, så vi ser en del gårdmænd fra Vorbasse.

Nu er det selvfølgelig næppe rigtigt, som det for et par år siden stod i en artikel i Personalhistorisk Tidsskrift, at faddere blev valgt efter deres ydeevne, hvilket skulle kunne ses af betegnelsen „sponsor“, der undertiden bruges i stedet for ordet fadder og også for forlover. Hvad forlovernes opgave angår, så var den helt klart den at stå inde for, at der intet er til hinder for ægteskabet. Og min latinsk-danske ordbog fra 1786 nævner udtrykkeligt ordet sponsor som afledet af verbet spondeo, der betyder at love eller sige god for, gå i borgen for. Dette stemmer meget godt med den faddertilale, der den dag i dag lyder ved barnedåb. Fadderne skal stå inde for barnets kristelige opdragelse. Men selvfølgelig var det da rart at se pæne folk omkring sig ved sådan en social begivenhed, som dåben da også er. Dem er der også nok af her. Der er for eksempel sognefogeden Niels Bennedsen. Det er forresten ham, der blev gift i Vejen med en af de stærke søstre, der havde deres medgift i orden. Et par gange har han haft en datter med, (Magda)lene. Ligesom faderen er hun ikke med af familiemæssige årsager, men der har åbenbart været tradition for, at unge giftefærdige piger blev brugt som faddere. Måske var det et led i den almindelige opdragelse til at social ansvarlighed; måske kan det også have haft en bifunktion som fremstilling på ægteskabsmarkedet. I så fald kan man måske få lidt ondt af de piger, der kommer til at stå fadder det ene år efter det andet uden at blive gift.

De unge gårdmandssønner blev vist i øvrigt brugt på samme måde, så når der optræder en ungkarl, er der måske ikke i almindelighed grund til at antage, at der skulle ligge familieskab til grund.

At gode venner og solide naboer har været med til at kaste glans over den glædelige begivenhed, evt. også med skinnende sølv, kan jo ikke undre. Men hvordan er der nu kommet tjenestefolk med i det selskab? Der er både Jens Jessen, Mette Christensdatter og Thomas Jensen. - Maren Jesdatter havde faktisk en lillebror ved navn Jes, og hun havde en moster ved navn Mette Christensdatter, der forøvrigt blev gift med Niels Jepsen et par år senere, da han mistede sin første kone. - Men Thomas Jensen? Hvorfor har ægteparret taget deres egen tjenestekarl med? Den eneste anvendelige Thomas Jensen i min lille database viser sig at være både fætter og svoger til den Hans Willumsen, der optræder som fadder tre gange. Og begge er de længere ude i familie med begge ægtefæller. Så også her kan familieskab begrunde fadderskabet. Men denne gang er konstateringen nu ikke helt tilfredsstillende. For man skal helt tilbage til Jep Baldersens oldefar for at finde forbindelsen, og på det niveau kan der jo være masser af familie, hvis nogle få generationer har fundet ægtefælle inden for sognets grænser. Foruden tjenestekarlen og hans fætter/svoger er der to mere i denne kategori. Og Maren Jesdatter havde i øvrigt samme ane til tipoldefar.

Det giver forresten et besynderligt billede: De faddere, der er fjerne slægtninge, er fælles for begge ægtefællerne. Faddere af nær familie er alene på konens side. Der er „kvindedominans“ i faddervalget

lige så vel som i navneopkaldet. En ren og skær tilfældighed, måske.

Under alle omstændigheder kan det godt betale sig at kigge de tilsyneladende socialt lavere placerede faddere efter i sømmene for at finde familierelationer. Og det samme må gælde dem, der er kommet tilrejsende fra et andet sogn. Men så måtte vi rigtignok også rette blikket mod indsidderen og væversken Ingeborg Hansdatter, der er kommet helt fra Lindknud sogn for at stå fadder i 1839. Patronymet siger, at hun jo nok er søster til børnenes morfar! Men her tager vi fejl. Det er der ingensomhelst mulighed for. Vi har derimod en Ingeborg Hansdatter af den gode familie, der boede i sognet på Risbøl. Hun blev gift med en husmand, og de har nok ikke haft det nemt. De kom til at bo i Nebel, der er Maren Jesdatters hjemby, og en overgang har de nok prøvet lykken i kolonien Knurborg, men nogle år efter forlod de sognet for at rejse til Hejnsvig sogn, og så kan vi ikke følge dem videre. Det kan være denne Ingeborg, der senere har måttet flytte igen og endda har lært sig vævning for at kunne klare sig. Men hvorom alting er, så er det hverken familieskab eller social position, der har betinget, at hun blev budt med helt fra Lindknud sogn. Det er rart at tænke på, at betingelsen måske har været noget så enkelt som ganske almindelig troskab og venskab.

I ovenstående eksempel er vi gået den modsatte vej af den, som almindeligvis står åben for os, når vi driver slægtsforskning. Familierelationerne har været fastslået i forvejen, hvorefter opgaven blot har været den at genkende visse faddere som familiemedlemmer. I slægtsforskningen må man normalt den anden vej: Man skal have fastslået familierelationerne og står med en

håndfuld faddere, som man ikke på forhånd ved noget særligt om. Eksemplet kan måske sige, at det i det mindste kan betale sig at se efter, om fadderlisten rummer skjulte anvisninger. Det kunne være gået godt for Maren Jesdatters vedkommende, mens vi næppe ville have fået noget ud af det for mandens vedkom-

mende, og i det tilfælde, hvor det måske var allermest oplagt at forvente familieskab (en indsidder fra et andet sogn), ville man være lokket ud i en blindgyde, hvis det alene var familie, man søgte. Så der er ingen garanti for resultater, men de kommer nu tit alligevel.

Johs. Lind
Spurvevænget 41
6710 Esbjerg V
Tlf. 75 46 03 61

Mere om opkald

af Johs. Lind

Vi har set ovenfor, at der er en vis stabilitet i navneopkaldet. Det er ikke helt sikkert, hvilken af forældrene, der først får lejlighed til at kalde op. Men det er f.eks. ret almindeligt, at de to i alt fald skiftes.

Nu vil vi foretage en prøve: Vi har nogle ægtepar, hvor højst een af parternes forældre er kendt, men hvor der er overblik over den børneflokk, de fik. I dette tilfælde drejer det sig igen om Vorbasse sogn, og vi er nødt til at holde os til dem, der blev gift i sognet, så at vi kan have nogenlunde sikkerhed for, at der ikke har været andre børn end dem, vi kender fra kirkebogen. Vi finder frem til nogle af dem, hvor kun den enes forældre er kendt. Om den anden ved vi kun, hvor han er født og ca. hvornår. De to ting plejer man at kunne finde i begravelsesregistre eller folketællinger (fra 1845). Nu gælder det om at regne ud, hvad vedkommendes forældre har heddet. Faderens fornavn plejer vi at få foræret med patronymet (selv om det begynder at knibe lidt mod midten af 1800-tallet). Så det er især moderens navn, vi vil koncentrere os om.

Hvis der er lidt system i opkaldemønstret og der iøvrigt er blevet

født mindst to pigebørn i ægteskabet (og disse to pigebørn ikke har fået samme navn, fordi den ene var død, før end den anden blev født), så bør der være stor sandsynlighed for, at et af de første pigenavne er opkald efter den bedstemor, vi mangler.

Det har jeg taget en stikprøve på, hvilket er nemt nok, når man bor i nærheden af et byhistorisk arkiv, der har alle jyske sognes tilgængelige kirkebøger på mikrokort. På en eftermiddag nåede jeg at efterprøve 11 tilfælde. Jeg havde hjemmefra noteret, hvad forældrene burde hedde, og ved at slå op i dåbsregistret på navnet og det angivne omtrentlige fødeår var det ret nemt at finde frem til vedkommendes dåb. I enkelte tilfælde måtte jeg opgive at finde den rigtige person, fordi enten aldersangivelse eller fødested har været forkert (præstens fejl, eller måske min egen), men jeg nåede altså at gøre elleve fund. I otte af dem viste det sig, at mit gæt var rigtigt - eller nogenlunde rigtigt: Hvor jeg havde gættet på en Mette Marie, stod der f.eks. bare Mette i vedkommendes forældrerubrik. Men så nøje har præsterne jo ikke taget det, at alle fornavne absolut

skulle med alle steder, hvilket vi tidligere har set.

Der var altså tre tilfælde, hvor jeg havde taget klart fejl.

I det ene tilfælde havde jeg været meget sikker på, at bedstefaderen skulle hedde Niels Christian og bedstemoderen Anne Marie. Det sagde børnenes navne mig. Og i fadderlisten optrådte endda både Niels Christian Christensen og hans kone Anne Marie Clausdatter. Men det viste sig, at bedstemoderen hed Karen. Det navn forekommer ganske vist også i listen over børnenes navne, men længere nede i rækken. Så her har det åbenbart været en stedmoder, der har haft prioritet ved opkaldet.

I det andet tilfælde var det første barn i ægteskabet en pige, der blev opkaldt efter mormor. Så blev der født et antal drenge, og først 10 år senere blev der igen født en pige. Hun måtte så have fået farmors navn, mente jeg. Men nej. Farmor hed hverken Hanne, Sørine eller Bendeline som den nydøbte pige; hun hed Cecilie. Men var hun så slet ikke blevet opkaldt? Jo, måske nok alligevel! For i drengeflokken

var der en med det lidt mærkelige navn Cilius. Så her er der vel et be hjertet forsøg på at opkalde en dreng efter en bedstemor. I 1800-tallet var det blevet nemt at opkalde den anden vej; for man kunne tage snart sagt ethvert drengenavn og sætte endelsen -ine på, og disse feminiserede drengenavne er måske i det hele taget udtryk for datidens vilje til at kalde op. (Mon der er en statistik, der viser, at der en overgang i 1800-tallet blev født flere piger end drenge?).

Det sidste tilfælde, hvor jeg gættede helt forkert, har jeg ingen forklaring på. Det viste sig, at bedstemor hed Maren. Det navn forekommer ganske vist et stykke nede i børnerækken, men det er hos et pigebarn, hvis fulde navn blev Maren Kirstine Else Cathrine Marie Hansen. Har bedstemor virkelig heddet alt det (det er jo ikke umuligt, selv om forældrerubrikken kun siger Maren), eller drejer det sig om et opsamlingsheat, hvor man forsøgte at tilgodese alle dem, der endnu kunne

forvente et opkald? - Det ved vi ikke.

Men i alt fald ser vi endnu en gang, at når man har fundet sin ane, så skal man ikke nøjes med ham. Det er klogt at finde alle søskende frem. Det giver et mere sikkert grundlag for den videre søgen bagud.

Johs. Lind
Spurvevænget 41
6710 Esbjerg V
Tlf. 75 46 03 61

Hørt i byen ...

Forleden læste jeg i et blad følgende: „Hvordan går det med din slægtsforskning?“
“Det går godt, jeg har lige betalt 1.000 kr for oplysninger.“
“Det er jo meget fint“
“ Nej, det er det faktisk ikke, jeg har måttet betale ham 5.000 kr. for IKKE at fortælle det til nogen!!!!“

Bedsteforældre

Den ene gang efter den anden læser vi i forskellige artikler i vort blad, at skribenten nævner ordet ”bedsteforældre”.

Hvem er vore bedsteforældre set med en slægtsforskers øjne ?

Er det farfar og farmor eller morfar og mormor ?

De skrevne artiklers indhold bliver ofte en gættekonkurrence om, hvem skribenten fortæller om.

Kan vi ikke én gang for alle i vort blad få vore ”bedsteforældre” udelukket, men benævnt med deres rette tiltale?

For resten er der ingen, der er bedre end en anden – det er diskrimination af den ene part, vi bør være lige glade for vore ”bedsteforældre”, og fortælle dem det.

Poul H. Gyllun, farfar
Srandhaven 69
4400 Kalundbog
Tlf./fax 59 51 60 40

Tips & ideer

FamDex nyt

SOGNEBASEN. Sognebasen er blevet udvidet, så den nu også indeholder en stor del af de registrerede trossamfund.

HOVEDMODULET. I Indtast Personregister er kontrol af fødedatoen (Alt-F3) nu udvidet, så alle med den indtastede fødedato kontrolleres.

TRÆ. I billedet med flere oplysninger om probanden, er der ved LIV kommet markering på, hvis der er indhold af livsdatoer.

BOGEN. Bruger du appendiks for kirker eller erhverv, kommer navnene på kirkerne og erhvervene ikke mere med i indholdsfortegnelsen, da de er opført alfabetisk og derfor lette at finde. Bruger du ikke appendiks kommer de med som før.

I indholdsfortegnelsen er linien om **PROBANDEN** kommet tilbage i ny form. Der står ikke mere Proband, <navn>, men kun navnet.

REDIGERINGSMODULET. Fra sogne oversigten ved **KIRKERNE** er det muligt også at liste på FJ-nummer og Arkiv nummer. Der kan også listes på de tomme felter. Ved listning er der kommet en * foran teksten, hvis der findes FJ-nummer på kirken.

Ring efter DEMO på 44 84 19 16 eller send 40 kr i 5 kr. frimærker eller check og få en SHARE WARE udgave tilsendt.

Leif Høgh
Kildebuen 4
2740 Skovlunde

Brothers Keeper

Når jeg i forrige nummer af Slægt og Data nævnte, at John Steed har sendt brevkort til 750 registrerede danske brugere, skal der tilføjes, at han kun sendte kort til brugere med versioner ældre end maj 97. Han mente dengang ikke, at det ville være rimeligt at foreslå opdatering af nyere versioner.

Siden maj 97 er der efterhånden kommet 30 opdateringer, men de fleste har dog kun indeholdt mindre rettelser og tilføjelser. Væsentlige forbedringer har været nævnt her i bladet, og en komplet liste kan ses på min hjemmeside.

Nyt siden sidst er at de 7 notelinier nu kan medtages i selvvalgte udskrifter. Det betyder at man kan få udskrevet alle data om en enkelt person. Ved opdeling af en database kan man nu vælge, hvor mange generationer der skal medtages. Det kan være praktisk hvis man ikke ønsker at videregive oplysninger om de yngste generationer. Og så er det kompakte anetræ udvidet til 99 generationer, hvad der måske kun har interesse for de ganske få.

John Steeds brevkort havde også det formål at give alle registrerede DOS brugere en gratis adgangskode (password) til Windows versionen. De brugere, der af en eller anden grund savner en adgangskode, kan henvende sig til John Steed eller til mig.

Jens Finderup Nielsen
<http://home4.inet.tele.dk/finderup/>

Brugermøde

Landsarkivet for Nørrejylland arrangerer brugermøde om landsarkivets registre og samlinger i Håndskriftssamlingen

Onsdag den 16. sept kl.16.15 til 17.15.

Mødet gentages den 23. sept.

Family Tree Maker

I sidste nummer af Slægt & Data, havde forfatteren Ole P. Bielefeldt skiftet E-mail adresse mellem artiklen blev skrevet og trykt i bladet.

Hans e-mail adresse er nu:
ole.bielefeldt@vip.cybercity.dk

Læsekredsen

Bent Pilgaard
Stjærtten 21, 8800 Viborg
Tlf. 86 67 55 12

DISKOLOGEN Feb 98

Den sene anmeldelse og udsendelse skyldes den sene modtagelse og min flytning. I dette nummer er det værd at bemærke en artikel om det at lægge data på nettet og den tilhørende etik. Det er et forholdsvis nyt problem som også herhjemme bør danne grundlag for en drøftelse medlemmerne imellem. Ligeledes ses en orientering om CD'er som sikkert bliver aktuelt i løbet af kort tid.

DISKOLOGEN Juni 98

Indholdet af dette blad samler sig mest om er referat af den svenske „Data-rigsdag“ med uddrag af, de foredrag der blev holdt.

DIS-PLAY 2/98

Her ses en spændende artikel om slægtsforskning i Japan.

GENEALOGICAL COMPUTING 2/98

Det er nok første gang jeg har følt at bladet ikke på en eller anden måde gav inspiration. Den første artikel er en gennemgang af mulighederne ved søgning i Kongressens bibliotek. Gode råd til søgning på nettet omtales også.

Drew Smith gennemgår forskellige muligheder ved brug af hjemmeside, E-mail, mailinglist.

Et register til krigsgrave fra borgerkrigen gennemgås.

Følgende programmer får et par ord med på vejen:

Roots III, PAF. 3.0, Family Tree Maker, Reunion 5.

COMPUTING IN GENEALOGY Juni 1998

I dette nummer ses, at LDS church har udgivet en CD-ROM med en masse referencer og informationer om genealogiske kilder. Pris =£14.60

Har du særlige relationer til England kan en CD-ROM med billeder fra De Britiske Øer fra tiden 1880 til 1960 måske have interesse. Omkring 3500 digitaliserede billeder ses. Pris=£59,95

En ny udgave af programmet uFTi, som kan ændre en GEDCOMfil til HTML format, indeholder muligheden for eksport til tekstbehandling samt udelukkelse af alle levende personer m.v. På <http://www.ufti.demon.co.uk/homepage.htm> er der henvisninger til sider hvor programmet kan hentes.

På <http://www.pro.gov.uk/readers/genealogists/familyfacts.htm> er der endnu en mulighed for tips om genealogisk søgning på nettet. Samme sted [starthere.htm](http://www.pro.gov.uk/readers/genealogists/familyfacts.htm) er der tips for begyndere.

Peter Christian følger op på sin tidligere artikel om Soundex.

En længere artikel forklarer årsagen til år 2000-problemet. Så vidt det vides er dette problem ikke stort for os, idet de årstal vi indsætter i programmerne er i tekstformat, så det er mere et spørgsmål om databaserne kan behandle tallene rigtigt.

John Bending giver sine bud på brug af HTML ved offentliggørelse af genealogi på nettet. Prøve kan ses på: <http://www.jbending.demon.co.uk>. En meget overskuelig liste over programmer gengives med henvisning til tidligere omtale og forhandlere. Over flere sider gennemgås endnu et nyt program LEGACY 2.0 Det samme er tilfældet med Ultimate Family Tree v2.1

Læsekredsen modtager flg blade:

„Mededelingen Central Bureau voor Genealogie“ fra Holland
„Gens Humana“ fra Holland
„Genealogical Computing“ fra USA
„Computers in Genealogy“, England
„Dis-Play“ fra Øst-Sverige
„Slægtshistorisk Forum“ fra Sverige
„Diskologen“ fra Sverige
„Computergenealogie“ fra Tyskland
„Sukutieto“ fra Finland
„Slækt og Data“ fra Norge

Hvem Forsker Hvad

Ny ekspedition

Hvem Forsker Hvad (HFH) har de senere år haft en så rivende udvikling, at arbejdet ikke som tidligere kan udføres i fritiden af ulønnet arbejdskraft.

Derfor vil produktion, ekspedition, fakturering og abonnentstyring pr.

1.1.1999 blive overdraget til Odense Universitetsforlag (OUF).

Alle henvendelser vedr. bestillinger, betaling o.l. skal fra 1. januar 1999 ske til:

ODENSE UNIVERSITETSFORLAG, Campusvej 55, 5230 Odense,

Tlf.: 66 15 79 99 (kl. 8:00-15:00), Fax: 66 15 81 26

e-mail: press@forlag.ou.dk

Odense Universitetsforlags website: <http://www.ou.dk/press>

Nye priser

Denne omlægning vil beklageligvis medføre øgede udgifter og prisstigninger. Vi har valgt at sætte priserne for 1999-udgaven lavere, end de faktiske udgifter tilsiger, og dermed påtage os et underskud i 1999. Dette fordi vi mener, at vore trofaste læsere har krav på et rimeligt varsel.

HFH fås i en trykt udgave samt en diskette udgave til IBM-kompatible computere - DOS og Windows 3.X og 95. Ved samlet køb af den trykte og diskette udgaven gives 25% rabat.

Priserne for Danmark inkl. forsendelse og moms:

1998 Trykt udgave eller diskette:	Løssalg (incl. evt. indlæg)	80,00 kr.
	Abonnement (incl. evt. indlæg)	65,00 kr.
Bog og diskette (rabat 25%):	Løssalg (incl. evt. indlæg)	120,00 kr.
	Abonnement (incl. evt. indlæg)	97,50 kr.
1999 Trykt udgave eller diskette:	Løssalg (incl. evt. indlæg)	100,00 kr.
	Abonnement (incl. evt. indlæg)	75,00 kr.
Bog og diskette (rabat 25%):	Løssalg (incl. evt. indlæg)	150,00 kr.
	Abonnement (incl. evt. indlæg)	110,00 kr.
2000 Trykt udgave eller diskette:	Løssalg (incl. evt. indlæg)	130,00 kr.
	Abonnement (incl. evt. indlæg)	110,00 kr.
Bog og diskette (rabat 25%):	Løssalg (incl. evt. indlæg)	175,00 kr.
	Abonnement (incl. evt. indlæg)	150,00 kr.

Fotos i HFH

HFH vil så vidt pladsen tillader det efter layout bringe fotos/billeder som - eller sammen med - indlæg for en pris af ca. 75 kr. pr. foto. Få lavet en kopi af fotografiet til indsendelse. HVEM FORSKER HVAD påtager sig intet ansvar for indsendte fotos/billeder, og fotos/billeder vil ikke blive returneret.

Ny kasserer

John Bison, som i juli 1996 - midt i et regnskabsår - påtog sig både regnskab, ekspedition og abonnentstyring, har i 2 år måttet klare dette store arbejde ved siden af sit fuldtidsarbejde. Et meget tidskrævende og utaknemmeligt job! Desmere fortjener John Bison nu vores varmeste tak!

Ny kasserer pr. 1. januar 1999 bliver:

Vagn Lihn Kristensen, Anemonevej 7, Alderslyst, 8600 Silkeborg.

Yderligere oplysninger kan findes på HFH's website: www.hvemforskerhva.dk

Indlæg skal fortsat sendes til:

Elsebeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 København Ø. Fax: 39 27 24 33

e-mail: info@hvemforskerhva.dk

HVEM FORSKER HVAD

DIS-Danmarks organisation

af Jørgen Rasmussen

Skal DIS-Danmarks organisation tilpasses fremtiden?

Jeg har ikke været med fra starten af DIS-Danmark, men først fra 27. december 1993 ifølge medlemsregistret. Siden generalforsamlingen i april 1997 har jeg været medlem af bestyrelsen og dermed DIS-Danmarks repræsentant på Fyn.

I løbet af det forløbne år har jeg fået en fornemmelse af, at DIS-Danmark nu har vokset sig så stor, at det er umuligt for en lille flok på 9 bestyrelsesmedlemmer at varetage de mange opgaver tilfredsstillende, som presser sig på.

Hvad er det, der gør det vanskeligt at drive en forening af DIS-Danmarks størrelse og udbredelse?

Man skal i denne sammenhæng være opmærksom på, at foreningen er landsdækkende, hvilket selv med moderne kommunikationsmidler gør det vanskeligt at kommunikere med medlemmerne og mellem bestyrelsesmedlemmerne. Mange medlemmers forbindelse til foreningen er stadig 4 numre af Slægt & Data og så en årlig kontingent-opkrævning. En begrænset del medlemmer møder op på foreningens møder og en del ca. 25 % modtager desuden DIS-nyt via e-maile fra vores sekretær og webmaster Jens Verner Nielsen.

Ligesom medlemmerne er også bestyrelsesmedlemmerne spredt over det meste af landet, hvilket gør det vanskeligt at samle bestyrelsen til bestyrelsesmøder. Bestyrelsesmøderne bliver derfor ofte til marathonmøder, hvor de mange opståede problemer og opgaver skal løses.

Det forventes, at foreningen (bestyrelsesmedlemmerne) afholder et an-

tal møder rundt omkring i landet over emner vedrørende slægtsforskning og EDB. Dette har nogen bestyrelsesmedlemmer bedre forudsætninger og muligheder for end andre. Derfor bliver mødeintensiteten og –kvaliteten også meget forskellig fra sted til sted.

Hvad er det, at jeg forestiller mig, at der kan gøres?

Jeg er selv kommet til den opfattelse, at for at kunne imødegå det stadig større antal opgaver i foreningen vil det være nødvendigt at ændre organisationsopbygningen fra de nuværende 2 lag (bestyrelsen og medlemmerne) til en organisation af 3 lag (bestyrelsen, regionsledelse og medlemmerne).

Bestyrelsen skal løse de overordnede opgaver (den samlede organisation, foreningens ansigt udadtil, Slægt & Data, landsdækkende møder, koordination samt visioner). Bestyrelsesmedlemmerne i de forskellige regioner deltager i regionsledelsen.

Regionsledelsen kunne ud over bestyrelsesmedlemmer være en samling på f.eks. 3 – 4 personer, som arrangerer møder over emner vedrørende slægtsforskning og EDB. Jeg kunne tænke mig, at regionsledelsen eventuelt indledte et tættere samarbejde med de slægtshistoriske foreninger vedrørende afholdes af møder. Jeg forestiller mig landet delt op i 3 – 4 regioner afhængig af afstande og medlemstæthed.

Alfa og omega i dette er altså at finde en anden ledelsesstruktur, som imødekommer foreningens nuværende og fremtidige størrelse og opgaver.

Her på Fyn har jeg som foreningens repræsentant indgået et samarbejde med Slægtshistorisk Forening Odense, dels for at kunne samle tilstrækkeligt antal mødedeltagere og dels for at kunne give møderne en bedre kvalitet. Som eneste repræsentant står jeg helt alene med at løse de mødeopgaver, som det af medlemmerne forventes, at foreningen arrangerer. På Sydfyn har vi etableret en interesseklub af DIS-medlemmer, som holder møde 2 gange hvert halvår, hvor forskellige emner tages op til orientering og meningsudveksling. Det er erfaringerne herfra, der får mig til at fremkomme med dette indlæg.

Jeg håber med dette korte indlæg at have sat en diskussion i gang om foreningens fremtidige organisation. Jeg har gjort det uden nogen bagtanke om at gå andre foreninger i bedene, men alene med ønsket om at skabe en bedre forening for medlemmerne. Jeg er vel vidende om, at det ikke er noget, man ændrer fra i dag til i morgen.

Husk, at bestyrelsesmedlemmets vigtigste opgave er at varetage medlemmernes og ikke egne interesser, men det gør jo ikke noget, at det bliver lettere at være bestyrelsesmedlem. Det skulle jo nødt blive sådan, at der ikke er nogen, der vil påtage sig opgaven.

Jørgen Rasmussen
Erik Skeels Vej 24 A
Tved
5700 Svendborg
Tlf. 62 22 98 34 el. 21 26 18 28
E-mail: redder@get2net.dk

Hulda Beda Blomqvist - en myte undersøges

Af Per Andersen

Min svigerfars farmor, Hulda Beda Blomqvist, indvandrede som ung pige fra Sverige til Danmark, og hidtil var vores viden om hende meget begrænset. Hun var efter sigende opvokset på børnehjem uden at kende sine forældre.

Familie-rygterne sagde, at Hulda's far var kaptajn og måske sejlede i udenrigsfart. Han fik Hulda med en fornem dame, der ikke ville vide af barnet. I stedet blev Hulda så anbragt på et børnehjem, og faderen

betalte med det samme for hendes ophold til hun blev voksen.

Det var en særdeles interessant myte at tage fat på og forsøge at få verificeret. Min svigerfamilie sagde ganske vist, at det kunne man lige så godt opgive, for det ville man aldrig kunne finde ud af. Men jeg er stædig af natur og gik i krig. Primært gennem et besøg hos Stockholms Stadsarkiv blev den virkelige historie om Hulda's fattige baggrund i Sverige afdækket - og skal her genfortælles.

Hulda's moder

Hulda's moder var døbt Leandra Anne Amalie, men det meste af tiden kaldte hun sig bare Anne Amalie. Hun blev født i Stockholm den 27. februar 1835 i Maria Magdalene sogn (församling) og døbt dagen efter, den 28. februar.

Anne Amalie blev født uden for ægteskab, og selv om hendes dåb er fundet i kirkebogen, er oplysningerne om hendes herkomst stadig sparsomme. Blandt andet fordi kirkebogen på dette sted er særdeles vanskelig at læse. Noget kunne dog tyde på, at hendes moders navn var Anna Blomqvist, idet Anne Amalie i 1836 er registreret boende hos: Bror Cedershom (født 01.03.1804) og dennes hustru

Anna Blomqvist (født 17.05.1809). Som uægte barn var Anne Amalie's fader næppe den nævnte Bror Cedershom, hvilket understreges af, at hun fik efternavnet Blomqvist.

På tidspunktet for disse oplysninger - i 1836 - boede familien i Maria sognet, Timermansgadens kvarter, Storre Bergsgrusan nr. 44.

Omstændighederne omkring Anne Amalie's fødsel må have været lidt specielle (måske var hun i virkeligheden et hittebarn?). Af senere dokumenter synes det at fremgå, at hun ikke selv har kendt sine forældre. Flere oplysninger vil blive eftersøgt for at danne et mere fuldstændigt billede af Anne Amalies herkomst.

Hvor Anne Amalie tilbragte sin barndom må foreløbig stå hen i det uvisse, men vi ved dog, at hun som 23-årig i 1858 boede i Skt. Jacobs sogn i Stockholm. På dette tidspunkt måtte præsten i sognet udstede en ny „betyg“ til hende, idet hendes oprindelige var bortkommet. En „betyg“ var et personligt dokument med oplysninger om fødsel, forældre, kristendomskundskab mv. - en slags udvidet dåbsattest.

Herefter støder vi først på Anne Amalie igen i 1862, hvor hun som ugift var blevet med barn med den

Hulda Beda Blomqvist fotograferet i starten af århundredet.

to år yngre Carl Fredrik Halldén, der på dette tidspunkt havde tegnet kontrakt med Svea Artilleri - en af garnisonerne i den svenske hær.

Hulda's fødsel

Mens Anne Amalie ventede Hulda, blev faderen Carl Fredrik Halldén dømt til fængsel og arbejdslejr for tyveri - dette skal vi senere vende tilbage til.

Da ugifte Anne Amalie skulle til at føde, blev hun indlagt på „Allmänna Barnbördshuset“, som var en institution for fattige. Her fik hun den 16. september 1862 en pige i „seng nummer 18“, som blev døbt med navnet Hulda Beda Blomqvist den 22. september 1862.

Imidlertid blev Anne Amalie syg efter fødslen, og hun blev overført til „Provisoriska Skjukhuset“ - et af sygehusene i Stockholm. Lægen udstedte herfra den 8. oktober en attest, hvor han anførte, at Anne Amalie havde „forhærdninger i det højre bryst og svigtende mælketilgang i det venstre“. Hun var derfor ikke i stand til at amme sit barn.

Anne Amalie havde ikke nogen til at hjælpe sig. Barnets fader var i fængsel, og hun havde ikke forbindelse til sine egne forældre. Derfor bestemte politimesteren den 13. oktober, at barnet Hulda Beda skulle anbringes på børnehjemmet „Allmänna Barnhuset“, indtil moderen blev rask igen. Her blev Hulda Beda så anbragt dagen efter, den 14. oktober 1862.

Herefter mistes sporet til moderen, Anne Amalie. Hendes „forhærdninger“ leder tankerne hen på cancer, og når Hulda Beda aldrig kom tilbage til sin moder, kunne det jo være fordi Anne Amalie døde kort tid efter. Dette mangler dog at blive bekræftet. En anden mulighed

er, at Anne Amalie simpelthen ikke senere blev i stand til at tage vare på sit barn på grund af fattigdom. I hvert fald blev Hulda Beda på børnehjemmet i nogle måneder, indtil hun blev udleveret til sine første plejeforældre.

En lille gåde

Af papirerne fra børnehjemmet fremgår en lille detalje, der foreløbig må stå hen som en lille gåde omkring Anne Amalie.

Den 21. februar 1865 - altså da Hulda Beda var godt 2 år - henvendte en vis Gustaf Lindgren fra Träsktorvet 12 i Stockholm sig til børnehjemmet. På dette tidspunkt var Hulda Beda for længst anbragt hos plejeforældre, men Gustaf Lindgren ønskede også kun at låne papirerne på moderen Anne Amalie.

Gustaf Lindgren fik lov til at låne dokumenterne af børnehjemmet mod at levere dem tilbage senest 8 dage efter. Allerede dagen efter, den 22. februar 1865, var han hos præsten i Skt. Jacobs sogn for at finde ud af, hvad der var blevet af Anne Amalie. Dette kunne præsten dog ikke oplyse ret meget om.

Hvorfor Gustaf Lindgren på dette tidspunkt søgte efter Anne Amalie ved vi ikke. Kunne det være fordi han var hendes far?

Carl Fredrik Halldén

Faderen til Hulda Beda var Carl Fredrik Halldén. Han var født den 26. januar 1837 i Stockholm (Klara sognet) og var derfor lidt yngre end Anne Amalie. Hans forældre var skomagermester Arvid Frederik Halldén og Christina Charlotte Jansson. Moderen var kun 19 år, da hun fødte Carl Fredrik. Familien boede på dette tidspunkt i Stefansensgade nr. 3.

Som ung gik Carl Fredrik i sin faders fodspor, og han gik i lære som skomager hos skomager Lundqvist i Stockholm. Hos denne var han så ansat indtil februar 1855, hvor havet trak i Carl Fredrik. Han gik ind i den kongelige svenske flåde, hvor han blev kanoner. Karrieren blev imidlertid kort, og allerede den 20. november 1856 tog han sin afsked.

Selv om Carl Fredrik ikke ligefrem var kaptajn på langfart, så har familie-rygterne alligevel ret om, at han havde været på havet.

Efter november 1856 havnede Carl Fredrik igen i skomageri-faget, og i foråret 1861 tog han arbejde hos skosyersken Wilhelmine Catharina Nilsson i Johannesgrand 6 i Stockholm. Her fik han kosten betalt og en lille ugeløn.

I november 1861 tegnede Carl Fredrik en kontrakt med Svea-artilleriet i Stockholm, og han fik nummeret 19 ved det 7. batteri i regimentet.

Det må have været i perioden herefter, at Carl Fredrik var sammen med Anne Amalie og gjorde hende gravid. Men kort tid efter blev hans tilværelse dog afbrudt af en lige så alvorlig hændelse: han blev anklaget for tyveri.

Sagen mod Carl Fredrik Halldén

Mens Carl Fredrik udførte skomagerarbejde for Nilsson, blev hun syg og indlagt på sygehuset den 2. september 1861. Da hun kom tilbage fra sygehuset den 19. september, kunne hun ikke finde to „assistensfedler“, der havde ligget i hendes ulåste skab. Desuden var et „stickjern“, der havde befundet sig i arbejdsbordet, ligeledes forsvundet.

Nilsson mistænkte Halldén for at have stjålet redskaberne, bl.a. fordi

hun vidste, at han næsten ikke havde været på værkstedet, mens hun var på sygehuset. Hendes mistanke bliver yderligere bestyrket da hun hørte, at nogen havde set Halldén pantsætte redskaberne hos pantelåneren.

Nilsson bragte derfor sagen til retten, og da Carl Fredrik på dette tidspunkt var ved Svea-regimentet blev det i første omgang en krigsret. Krigsretten besluttede dog, at fordi forseelsen var sket i september, før end Carl Fredrik kom til regimentet, skulle sagen føres ved den civile ret. Sagen blev derfor den 24. januar 1862 overbragt til Rådstueretten i Stockholm, 6. afdeling.

Sagen blev taget til behandling den 6. februar 1862 og fortsat den 13. februar. Herunder benægtede Carl Fredrik, at han havde stjålet de pågældende instrumenter. Som forklaring på sit fravær under Nilsson's indlæggelse på sygehuset, anførte Carl Fredrik, at det var fordi, han var kommet på kant med en anden af Nilsson's medarbejdere, en hr. Lundeborg.

Flere vidner fremførte dog, hvordan de havde set Carl Fredrik pantsætte instrumenterne, og han skulle have fået 3 Rdl. for hver af „assistensfedlerne“. Disse udsagn lagde retten så stor vægt på, at Carl Fredrik Halldén den 20. februar blev idømt til at betalt tre gange instrumenternes værdi, eller ialt 36 Rld., eller tilbringe 8 dage i fængsel på vand og brød efterfulgt af 6 måneders strafarbejde.

Carl Fredrik havde ikke pengene til at betale bøden med, og han måtte derfor i fængsel og derefter yde 6 måneders strafarbejde. Imidlertid blev han først sendt til lejren Långholmen den 24. september 1862 - 8 dage efter Hulda Beda blev

født og to dage efter hendes dåb. Det er meget sandsynlig at vi her ser lidt barmhjertighed fra et ellers hårdt system: Faderen fik lov til at opleve sit barns fødsel og dåb inden han blev sendt afsted til arbejdslejren.

Fra den 24. september 1862 til den 24. marts 1863 arbejdede Carl Fredrik Halldén i Långholmen-lejren.

Hulda Beda's første opvækst i Sverige

Da Hulda var 7 måneder gammel, kom hun den 13. april 1863 i pleje hos „torparen“ Johannes Erik Bergland i Rörby, Angerns sogn i Upsala stift nord for Stockholm.

En „torpar“ svarede mest til en husmand i Danmark, altså et af de lavere lag i landbefolkningen. Dog havde torparen ikke som den danske husmand egen jord. Torparen lejede derimod jorden af en bonde, og torparen havde kun ret til at udnytte jorden så længe kontraktforholdet til ejeren bestod. Når kontrakten udløb stod det ejeren frit for at inddrage jorden under gårdens drift. Lejen eller forpagtningen blev helt eller delvis betalt i dagværk, altså arbejdsdage for jordejeren.

Torparne var dog ikke landbefolkningens fattigste. Under dem fandt man „backstuguklassen“, der kun havde en kålhav eller lignende og „inhysehjorn“, der boede til leje hos bonden og hjalp ham (som indsidere i Danmark).

Der findes fra dansk hånd en beskrivelse af torparnes levevilkår fra 1870'erne. Den stammer fra Fritz Classes, der skriver, at „vores husmænd, torpare, levede - hele familien - så godt som udelukkende af tørt brød og rugmelsgrød med lidt mælk eller sirupsvand til og kartof-

ler med salt til. Fedt eller smør, flæsk eller kød fik den simple mand så godt som aldrig, kun salte sild var der råd til, men de slap gerne op noget efter jul, ligesom også mælken udeblev, fordi køerne blev golve, og det hørte ikke til de store sjældenheder, at kartoflerne, når avlen havde været dårlig, slap op henad foråret, og så var der ikke noget som helst andet tilbage end det af havre og rug bagte brød, en slags tørre, runde kager med hul i midten, der bevarede ved at hænges på stænger under loftet i stuen ... det at drikke en snaps til maden ansås for den umuligste flothed, samtidig med at der sattes så stor pris på en sådan lille opstrammer, at torparen gerne påtog sig en besværlig vandring, når der trakteredes dermed“.

På denne baggrund kan det umiddelbart synes mærkeligt, at en torpare ligefrem påtager sig underholdet af et plejebarn. Men forklaringen ligger selvfølgelig i, at torparen til gengæld fik et tilskud fra børnehjemmet. Da Johannes Erik Bergland tog imod Hulda Beda, fik han også tilsagn om et årligt underhold på 78 Rdl. Hertil kom så ekstra belønninger, der blev udbetalt til Berland både i 1864 og 1867.

Hulda Beda var i pleje i Rörby indtil hun var fem år. I februar 1868 måtte Bergland levere Hulda Beda tilbage til børnehjemmet i Stockholm, øjensynligt fordi deres forhold var blevet alt for ringe. Det kunne dog også være fordi Hulda Beda var syg, for kort tid efter var hun indlagt på et sygehus i kort tid.

Til Växjö

Næste ophold for Hulda Beda blev en ny plejefamilie. Hun blev den 22. maj 1871 udleveret til torparen S. Lundberg på Jansboda, Borup, Ljunga sogn i Växjö stift i Småland.

Også han fik vel de 78 Rdl. årligt for at tage vare på Hulda Beda.

Herefter hører vi ikke mere fra Hulda Beda indtil hun er blevet 12 år i oktober 1874. På dette tidspunkt fik børnehjemmet i Stockholm at vide, at Hulda Beda var flyttet til „hemmesegaren“ Niels Knutsson. En „hemmesegare“ var en husmand, der selv ejede noget skov og jord.

Hvor Niels Knutsson boede fremgår ikke med stor sikkerhed. Men der er dog noget, der tyder på, at det var i samme område som den sidste plejefamilie, altså i Växjö i Småland.

Den 8. maj 1877 blev Hulda konfirmeret, muligvis mens hun boede hos Niels Knutsson.

Udvandringen til Danmark

Hulda flyttede til Danmark da hun var ca. 18 år, altså omkring 1880. Der var jo tætte relationer mellem Danmark og Sverige, der gik helt tilbage til Kalmarunionen i 1397, og det smalle Øresund sammen med de tidligere danske besiddelser i Sydsverige inspirerede til en indvandring begge veje.

I anden halvdel af 1800-tallet strømmede hvert år tusinder af svenske arbejdere og tjenestefolk til Danmark fra Sverige, enten som sæsonarbejdere eller også for mere varigt at bosætte sig i Danmark. Den svenske indvandring spillede gennem disse årtier en væsentlig rolle for dansk erhvervsliv. Den var med til at udfylde de huller, som den danske udvandring til USA efterlod, og gav Danmark tiltrængt arbejdskraft på flere områder. Den svenske indvandring havde en væsentlig andel i det økonomiske opsving, som Danmark oplevede mellem 1850 og 1900.

Indvandringen startede allerede i 1840'erne. Fra det område, hvor Hulda Beda kom til at bo, Växjö i Småland, blev der så tidligt som i 1849 registreret 7 udvandrere til Danmark. Udvandringen tog dog først rigtigt fart i 1850'erne, og den resulterede i en livlig debat i de svenske aviser. Efter en nedgang på grund af en krise i Danmark i 1857, tog udvandringen igen fart i 1860'erne og fortsatte igennem perioden frem til 1885, hvor den toppede.

Det var først og fremmest fra Sydsverige, at udvandringen fandt sted. Skåne (Malmøhus og Kristianstads len) tegnede sig for næsten 60 % af alle udvandrene, mens Småland, hvorfra Hulda Beda udvandrede, tegnede sig for 14 %.

Udvandringen til Danmark skyldtes, at Danmark havde en højere levestandard. Nationalindkomsten per person i Danmark var i 1870 dobbelt så høj som den svenske. Arbejdslønnen var højere og kosten - som for mange var en del af lønnen - var langt bedre.

Samtidig oplevede Sverige en kraftig befolkningstilvækst mellem 1830 og 1860, og i modsætning til Danmark var byerne og landbruget ikke i stand til at opsuge den nye befolkning. Denne befolkningstilvækst kom som følge af en bedre hygiejne og vaccinen mod kopper, der medførte lavere børnedødelighed. Den stærkeste befolkningstilvækst fandt netop sted i Sydsverige. I Kronobergs len i Småland, som Växjö hørte til, blev befolkningen forøget med hele 40 %.

Det store udbud af arbejdskraft medførte et tryk på lønningerne, som omkring midten af 1800-tallet medførte, at Sydsverige var et lavtlønsområde.

Gennem perioden fra 1850 til 1910 er det anslået, at ikke mindre end 83.000 svenskere kom til Danmark. Mange af disse tog ophold i København, hvor der var speciel efterspørgsel efter uddannet arbejdskraft. Det fik mange svenske mænd til at søge til København, bl.a. fra Malmøhus len, og i 1885 udgjorde svenskere ikke mindre end 4,1 % af Københavns befolkning.

For nogle af svenskerne blev København også springbræt til en udvandring til USA. Det var ikke altid lige nemt at komme direkte fra Sverige til USA, så ofte gik turen først til København under foregivende af at have arbejde her. Herfra tog man så videre til USA.

Hulda Beda Blomqvist passer fint ind i hele udvandringsbilledet. Hun boede i et af de mest udsatte og fattigste områder af Sydsverige, hvorfra en væsentlig del af udvandringen kom. Efter Hulda Beda var konfirmeret i 1877, tog udvandringen et markant opsving, og netop ungdommen fra samfundets nedre lag - torpare og småbrugere - udgjorde en stor del af udvandringen.

Der er dermed ingen tvivl om, at Hulda Beda befandt sig i et område og socialt lag, hvor udvandring til Danmark var hverdagskost. Hvordan udvandringen til Danmark præcist fandt sted, kendes derimod ikke i detaljer. Men der er god grund til at tro, at Hulda Beda blev fanget af det meget udbyggede netværk af fæstemænd, agenter og omkringrejsende hververe, der var opbygget i 1870'erne og 1880'erne. Disse fæstemænd samarbejdede på tværs af sundet og stod for det meste af formidlingen af arbejdskraft fra Sverige til Danmark.

Et liv i Danmark

Hulda Beda kom til Danmark som tjenestepige, og hun arbejdede først ved Tårnborg ved Korsør og senere ved Borreby Slot, hvor hun var stuepige i starten.

En af historierne om Hulda beskriver hendes møde med et spøgelse. På slottet var en stor trappe op til pigeværelserne, og en aften da Hulda gik op ad trappen for at komme i seng, mødte hun en stor mand i en sort kappe. Idet hun gik forbi ham kunne hun mærke, hvordan det blev helt koldt. Næste dag nævnede hun det for oldfruen, der ikke blev spor forbavset. „*Nå, har du også mødt ham*“, sagde hun. Hulda fik desuden at vide, at hun ikke behøvede at være bange, fordi spøgelseset normalt passede sig selv. Men det blev dog hende frarådet at nævne hændelsen for de andre piger, for der var ingen grund til at gøre dem bange.

Senere kom Hulda til Ledreborg Slot. Her blev der holdt godt øje med hende og de andre tjenestefolk. Når der kom gæster, blev der sat en skål med hvidt hugget sukker frem. Det var fornemt, for det var lige efter, at det hvide sukker kom frem.

Inden da anvendte man altid det mørke kandis. Når det hvide sukker blev sat frem, arrangerede fruene det altid, så at hun kunne se om der havde været nogen af pigerne i skålen.

Hulda blev senere kokkepige på Ledreborg, og det siges, at hun blev virkelig god til at lave mad.

Den 3. maj 1890 blev Hulda Beda Blomqvist som 27-årig gift med den 24-årige Lars Christoffer Rasmussen i Korsør kirke. Det siges, at hun lærte Lars at kende på Borreby Slot.

En søgen efter rødderne

Hvor meget kendte Hulda Beda selv til sin fortid i Sverige og sine forældre? Dette er et oplagt spørgsmål, og i hvert fald en del af svaret kender vi. Fra de oplysninger, der står i de danske kirkebøger i forbindelse med Hulda Beda, kan vi slutte, at hun i hvert fald har kendt sin fødselsdato, og at hun var født i Stockholm og anbragt på et børnehjem. Derudover har hun selvfølgelig kunne huske de fleste af sine plejeforældre.

Desuden har Hulda Beda selv været interesseret i at finde sine forældre

og familie i Stockholm. Det fremgår af det brev, som hun i 1915 sendte til Allmänna Barnhuset, og som er gengivet herunder:

„Den 25.8.1915

Da jeg længtes efter at høre om jeg har nogen Familie i Stockholm eller ej, vil jeg høre om det. Jeg er født i Stockholm den 16. September 1862 og hedder Hulda Beda Blomqvist, no. 7349, Kongsholm Forsamling.

Beder om di vil give mig en oplysning om dette.

Ærbødes Hulda Rasmussen“

På bagsiden af brevet skrev Hulda:

„Jeg er gift og bor i Sorø. Min adresse er Hulda Rasmussen, Søgade 53, 1.sal, Sorø, Sjælland, Danmark.

De bedes snarest give mig Oplysning om dette vigtige spørgsmål“.

Fra en note, som Allmänna Barnhuset har anført på brevet, fremgår det, at børnehjemmet allerede den 27. august 1915 svarede Hulda ved at fremsende en afskrift af fødselsattesten. Hvorvidt denne fødselsattest var hendes egen eller hendes moders, fremgår derimod ikke, men det mest sandsynlige er det første.

Formodentlig har Hulda på dette tidspunkt fået oplyst navnet på sin moder (hvis hun ikke allerede

Hulda var gift med Lars Christoffer Rasmussen, der var kusk i Sorø (ca. 1923).

kendte det), mens vi ikke kan være sikre på, at hun også kendte navnet på sin fader. Men under alle omstændigheder har hun ikke kendt deres skæbner som beskrevet ovenfor.

Original-brevet fra Hulda Beda opbevares hos Stockholms Stadsarkiv i arkivet hørende til Allmänna Barnhuset. Bemærk i øvrigt, at brevet er dateret den 25. august og Allmänna Barnhuset svarede allerede den 27. august. Både postvæsenet og offentlige institutioner gav åbenbart en service, der var mindst på højde med i dag!

Hvor ved vi det fra

Mens Hulda Beda Blomqvist's liv i Danmark er beskrevet af familien var det noget af et detektivarbejde at finde hendes rødder i Sverige.

Første skridt var at finde ud af, hvor og hvornår Hulda var født. Her kom de afgørende oplysninger fra præsten i Sorø, der oplyste mig, hvad der stod i kirkebogen ved Hulda's død. Heraf fremgik det, at hun var født i Stockholm og datoen blev bekræftet til at være den 16. september 1862.

Næste afgørende skridt blev leveret af Mormon-kirkens slægtshistoriske center, hvor man kan bestille mikrofilm fra hele verden. Her opdagede jeg, at man havde mikrofilmet registret til et børnehjem i Stockholm, Allmänna Barnhuset. Eftersom hun var opdraget på et børnehjem, var der en spinkel mulighed for, at dette register kunne hjælpe os på vej.

Registret til Allmänna Barnhuset blev bestilt hjem, og efter flere måneders ventetid ankom den endelig. Og til min store glæde fandt jeg umiddelbart Hulda Beda Blomqvist i dette register.

Desværre var det kun et register, og eneste mulighed for at komme til at

Ægteparret Hulda og Lars ved deres guldbryllup i 1940. Hulda døde et par år efter.

se selve arkivalierne fra børnehjemmet var et besøg på Stockholms Stadsarkiv. Det fik jeg heldigvis mulighed for, og der fandt jeg alle detaljerne om Hulda Beda Blomqvist og hendes forældre. Detaljerne om Carl Fredrik Halldén blev fundet i afskriften af retssagen mod ham.

Per Andersen
Klingseyvej 28
2720 Vanløse
Tlf. 38 71 96 64
e-mail: pandersen@idcresearch.com

Kilderne, der er anvendt til ovenstående beskrivelse er derfor følgende:

Stockholm Stadsarkiv
Allmänna Barnhuset, D2BA:15, E5B:49, D2JA:21
Generaldiarien i Brottsmål, 1862
Protokol vedr. Brottsmål, 6. Avd. 1862, 1. Band
Over Øresund. ARKI.Varia, 1993.
Willerslev, Richard: Den glemte indvandring. Gyldendal, 1983.

Anejagt på Skive-egnen

Af Bent Stjernholm Falkenberg

I Skive og rundt omkring i Salling har der, i hvert fald siden ca. år 1700, levet adskillige af mine aner. Generation efter generation kan jeg følge dem via folketællinger, kirkebogsnotater og gamle familieoverleveringer.

Al min viden indtil nu, er selvfølgelig behørigt registreret i mit slægtsforskningsprogram. Efter at have arbejdet og registreret i en periode, har jeg igennem længere tid haft lyst til opsøge de steder, hvor anerne har haft deres liv og virke.

Finde nogle håndgribelige tegn på, at de har eksisteret fysisk. Her i sommeren 1998 gjorde jeg alvor af ønsket, og tog på en cykeltur rundt i Salling og på Skive-egnen. Det er mine oplevelser herfra, jeg vil fortælle om.

I Skive by koncentrerede søgningen sig omkring kirkerne og derefter gader og bygninger i centrum. Jeg havde den formodning, at eftermælet efter næsten 3 århundreders Falkenberg'er, Stjernholm'er, tillige med Knoth'er, Brøndum'er osv. måtte kunne findes netop der.

Skives gamle kirke - Vor Frue kirke - har været rammen om mangan en dåb, giftermål og begravelse i slægten. Jeg trævlede kirkegården igennem, men måtte snart erkende at gravfreden ikke strækker sig særlig lang tid. Jo, jeg fandt gravsten, der kunne bruges. Der var mange Stjernholm'er, enkelte Brøndum'er, få Falkenberg'er. Dog fandt jeg til min store glæde gravstenen over min farfar, købmand Christian Schaltz Falkenberg, *14. Nov. 1889. Død 27. februar 1925. Fra min far vidste jeg godt, at graven var sløjffet engang i 70'erne, og fra andre at stenen var gemt. Det viste sig i lø-

bet af turen, at flere og flere kirkegårde gemmer gamle sten. Ofte placeres de i udkanten af kirkegården, f.eks. op mod et stengærde, andre steder får de en mere central placering, og igen andre steder placeres de blot tilfældigt, hvor der nu er plads sten ved sten.

Så var turen kommet til gader og bygninger i centrum. Det var spændende ved hjælp af et bykort at finde de gamle gader i byen. Gader som jeg vidste havde tilknytning til anernes færden. Det var nu ikke den store kunst at finde gaderne, da Skive i 1816 blot havde 7 gader, et torv, 1 kirke, 1 dansk skole, 89 huse og 550 indbyggere - jf. Geographie over Kongeriget Danmark.

Om aftenen lånte jeg hos min vært en bog udgivet af Skive kommune i.f.m. 650 års købstadsjubilæet i 1976. Her var der et kort over Skive - tegnet af murermester Christian Ørum i 1827. Kortet er sirligt tegnet med gaderne flankeret af husene - og - tilmed med nøje angivelse af de enkelte ejere/lejere/husnumre. Pludseligt kunne jeg finde Ole Falkenberg, som ejer af Sønderbygade nr. 107, feldbereder (garver) Falkenberg i Vestergade nr. 10 og 11 med bogbinder Busk og Niels Knoth som lejere (det var en hjørnejendom ikke langt fra åen - der skal bruges meget vand til garvning), Andreas Falkenberg i Nørregade, Johannes Falkenberg i Thinggaden 87. o.s.v. Alle velkendte personer i mit anegalleri.

I samme jubilæumsskrift fandt jeg også en oversigt over byrådsmedlemmer i Skive gennem tiden, og også her fandt jeg brikker til galleriet, nemlig at feldbereder Jesper Falkenberg var valgt i perioden

1854-1861, feldbereder P.C. Falkenberg fra 1870-1882, og dir. Johs. Falkenberg 1931-1931.

Ved samme lejlighed blev jeg opmærksom på et tilsvarende jubilæumsskrift fra 600 års købstadsjubilæet i 1926. Et besøg på Skive bibliotek bekræftede, at den sagtens kan lånes - også fra andre biblioteker.

Efter et par dage i Skive var det tid til at drage nordpå til næste destination - nemlig herregården Kjeldgård, der ligger ud til Limfjorden og i umiddelbar nærhed af byen Selde. Kjeldgård var i anernes eje i 100 år, nemlig fra 1709 til 1810. Gården blev købt af Herlov Jensen Stjernholm i 1709. Herlov blev i 1747 adlet. Gården blev overtaget af sønnen Rasmus i 1755, og senere - i 1783 - af Rasmus søn Frederik, der i øvrigt nybyggede hovedbygningen i 1787.

Vi cyklede ind - forbi avlsbygningerne, der ligger selvstændigt foran hovedbygningen - og spurgte ved en fodermester om lov til at fotografere gården. Det måtte vi gerne, der var ikke nogen hjemme på det tidspunkt. Vi fik nogle gode billeder, også af Frederik Stjernholm og hustru Catharine Marie Olufsen's navnetræk - F S C M O øverst oppe og i midten af hovedbygningen.

Ved en stribe af tilfældigheder, som det vil føre for vidt at beskrive her, blev vi dagen efter inviteret til at besøge Kjeldgård af den nuværende ejer Johs. A. Jørgensen og hans kone. Vi kunne derved studere de mange spændende detaljer inden-dørs. Det var virkelig en oplevelse. Samtidigt fik vi mange nye oplysninger om Stjernholmernes tid på

gården, herunder kildehenvisninger indsamlet gennem tiden af den historieinteresserede gårdfrue.

Efter et par timer drog vi videre mod Selde kirke, der tidligere var underlagt Kjeldgård.

Jeg havde forventet at finde mange spor af de mange Stjernholm'er, der er blevet begravet netop der. Men igen, trods minutløs gennemgang af gamle gravsten, intet umiddelbart resultat. Vi fandt dog en gammel granitdøbefond i våbenhuset, som i en periode havde stået i Kjeldgårds have, og som før kirkerenoveringen har været anvendt i kirken.

Samtidigt fandt vi på en væg i sideskibet en hel stribe flotte adels-våbenskjold i messing. Skjoldene, vel en ca. 10 x 15 cm, var flot monteret i rammer.

Af gårdfruen på Kjeldgård havde vi fået at vide, at de var fundet på kirkens loft, og bl.a. ved hendes mellemkomst, restaurerede. Hun kunne i øvrigt også berette, at der var fundet flere våbenskjold, som fortsat ligger på loftet, og hun lovede at kontakte mig når, og hvis de engang bliver restaurerede, så jeg kan få lejlighed til at fotografere dem.

Historien om våbenskjoldene er den, at Kjeldgård-ejerne gennem flere århundreder havde eget gravkapel i forbindelse med kirken. Her blev familiernes medlemmer gravsat i trækister, og våbenskjoldene blev vel brugt som pynt på kisterne. I forbindelse med en kirkerenovering sidst i 1800 tallet, blev kapellet sløjet, kisterne begravet, og der har man sikkert pillet messingskjoldene af kisterne, og lagt dem til opbevaring på kirkeloftet.

Efter et par dejlige feriedage på bl.a. Fur, gik jagten videre, nu i Roslev, der i 1700 tallet også var underlagt Kjeldgård. Jeg vidste at Herlov Stjernholms barnebarn havde været præst der. Og ganske rigtigt - af præstetavlen i kirken fremgik - ikke mindre end 4 aner, nemlig Niels Jensen Farstrup

1671 - 1700 (far til Helene gift med J. O. Gr.)

Jens Ottesen Grønbech
1700 - 1738 (far til Thomas)

Thomas Jensen Grønbeck
1738 - 1769 (far til Helene gift med N.C.Stj.)

Niels Christian Stjernholm
1770 - 1818 (barnebarn af Herlov Stjernholm)

De havde været præster i Roslev-Ryberg, og N.C. Stjernholm tillige provst i Harre og Nørre herred.

Efter at have affotograferet præstetavlen, kiggede vi lidt på kirkegården, men var, belært af tidligere, ikke specielt optimistiske. Lige før vi skulle til at forlade stedet, ville jeg lige gå en runde omkring kirken, og tilfældigt kom jeg til at kigge på 2 gravsten lidt til højre for kirkeindgangen. Det var nogle ukendte navne, men pludseligt fik jeg øje på en væsentligt mindre sten, helt bagest i gravstedet, godt skjult af buske. Der var tale om en kvadratisk granitsten hvorpå der stod et mindre et stenkors. Jeg kunne ikke lade være at kigge nærmere, og snart lå jeg på det nærmeste hen over gravstedet for at tyde indskriften. Og sandelig, der var gevinst.

Der stod Rasmus Stjernholm, død 1. maj 1855, og nedenunder på granitstenen: „dette minde er rejst af taknemmelige børn.“ Rasmus var barn

af ovennævnte provst N.C. Stjernholm, og var landmand. Han var ramt af den i 1818 indtrædende landbrugskrise, ligesom han var ramt af problemer med at få endeligt skøde på de arvede ejendomme.

Faktisk ventede han i 14 år på at skiftevæsenet fandt en løsning. Som 60 årig flyttede han fra Roslev, men vendte efter nogle år og konens død, tilbage til sin fødeby, for at ende sine dage der i små kår. Rasmus Stjernholm er min tip-3 oldefar.

Sidste besøg på denne tur, gik til Jebjerg - lidt udenfor Skive, hvor jeg vidste min farfar havde drevet købmandsforretning i 20'erne. Historien er den, at han lige omkring 1920 vandt 40.000 kr. i klasse-lotteriet, og for midlerne købte han bl.a. en købmandsforretning i Jebjerg.

Det var strenge tider med stor fattigdom i området, og hans hjerte var for godt. Alt for meget kredit blev givet til de, der havde det svært, og det var ikke godt for forretningen. Samtidigt blev han syg og døde i 1925 kun 35 år gammel. Jeg ville gerne have fundet ejendommen, men grundet for dårlig forberedelse lykkedes det ikke.

Efterfølgende glæder jeg mig til at skulle bearbejde de mange billeder og informationer, jeg fik med hjem.

Bent Stjernholm Falkenberg
Maltevang 10
3400 Hillerød
Tlf.: 48 25 07 06

e-mail: falkenbg@post4.tele.dk
homepage:
<http://home4.inet.tele.dk/falkenbg/>

Kopi-spredningen af folketællingerne

Ved en tillægsbevilling fra staten kunne i 1995 opstilles mikrokort af alle Danmarks kirkebøger før 1891 på Rigsarkivet, de fire landsarkiver samt Erhvervsarkivet. Dette gjorde livet som slægtsforskere noget lettere. Nu kunne vi på de enkelte landsarkiver ikke alene få adgang til kirkebøger fra arkivets dækningsområde, men også fra resten af landet før 1891.

Her i 1998 står folketællingerne nu for tur. I løbet af efteråret i år formodes det, at de nævnte statslige arkiver vil få opstillet mikrokort af alle landets folketællinger op til 1890. I skrive stund (august 1998) har f.eks. Erhvervsarkivet i Århus fået opstillet folketællinger fra årene 1787, 1801, 1834, 1840, 1845, 1850 og 1855.

De efterfølgende tællinger vil i løbet af de næste måneder blive opstillet, efterhånden som oversigter over kortene er klare og kortene er monteret i ringbind.

De originale folketællinger ligger som bekendt i Rigsarkivet, og da man hidtil kun havde kopier af de ældste tællinger på landsarkiverne og kun for det aktuelle landsarkivs dækningsområde, så vil forskningen unægtelig blive noget lettere. Det bør også lige erindres om, at mange af landets mere end 400 lokalarkiver er velforsynede med folketællinger fra deres lille lokalområde, bl.a. folketællingen 1901, som er meget værdifuld; den rummer bl.a. præcis fødselsdato, vielsesår og antal fødte børn.

Hvis du ikke modtager bladet ... så læser du vel heller ikke dette !

men du skal så gøre følgende:

henvend dig til dit eget lokale postkontor, medbring det sidste blad du har modtaget eller dit medlemsnr (på bagsiden af bladet, adressepåtrykket, tallet efter ODC er medlemsnr, altid fire cifre) og reklamér. Har det ikke hjulpet, så SKAL du henvende dig til mig.

E-mail: comptabl@post2.tele.dk, eller 4541 4315 privat og telefonsvarer eller i dagtimerne på 3317 6735.

Men husk, jeg kan ikke reklamere før I har forsøgt jeres lokale postkontor og ikke modtaget bladet/forsendelser senest 14 dage herefter.

Andre problemer af lignende art, kontakt mig på en af ovenstående adresser, også hvis I hører fra nogen, der har betalt og endnu ikke hørt fra os.

Det er bedre, at 10 utilfredse ringer til mig og skælder ud end en bliver sur/ked og slet ikke gør noget.

Werner, JERES kasserer